ŽVILGSNIS Į PASAULĮ

NUSIKALTĖLIAI IR SEKLIAI

BRIAN LANE

Vengrų policininko pažymėjimas

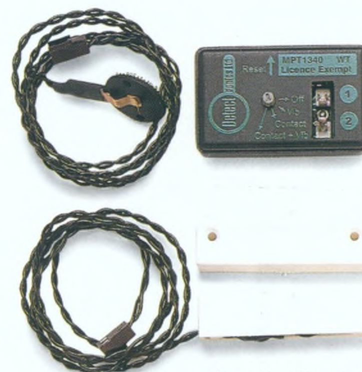

Britų Bovo gatvės senų laikų policininko pistoletas

Grąžtas įsilaužti į seifą

JAV Pensilvanijos policininko uniforma

Signalizacijos sistema vagystei iš stalčių susekti

Britų policininko lazda

Apmautai batams nusikaltimo vietai tirti

Magnetinis pirštų atspaudų teptukas

Delno atspaudas

JAV policijos skyriaus viršininko ženkliukas

ŽVILGSNIS Į PASAULĮ

Britų policininko šalmo ženkliukas

NUSIKALTĖLIAI IR SEKLIAI

Teksto autorius
BRIAN LANE

Nuotraukų autorius
ANDY CRAWFORD

Al Kaponės portsigaras

„Juodojo Džeko" antrankiai

Detektyvo įrankių komplektas

Dilindžerio pomirtinė kaukė

Britų policininko žibintas (1930)

alma littera
VILNIUS 1999

A DORLING KINDERSLEY BOOK

A DORLING KINDERSLEY BOOK
www.dk.com

Versta iš: EWG (Eyewitness Guide)
CRIME & DETECTION
Dorling Kindersley, London, 1998

Meninis redaktorius Carlton Hibbert
Nuotraukų konsultantas Sean Hunter

Iš anglų kalbos vertė
BENEDIKTAS POVILAITIS,
BRONĖ BALČIENĖ

Redagavo BRONĖ BALČIENĖ
Kompiuteriu maketavo ARŪNAS ŠLIKAS

ISBN 9986–02–658–X

SL 412. Išleido leidykla „Alma littera", Šermukšnių g. 3, 2600 Vilnius
Puslapis Internete: http://www.aiva.lt/AlmaLittera

Italų policininko kepurė

Policininko tarškynė

Policininkės lazda

Policininko lazda

Britų policininko cilindras

Boni Parker neperšaunama liemenė

Kalifornijos policininko
medžiaginis ženkliukas

Britų policininko uniforma

Turinys

JAV Alkatrazo kalėjimo kalinio uniforma

KAINAS IR ABELIS
Pasak Biblijos Senojo Testamento, vyresnysis Adomo ir Ievos sūnus Kainas buvo žemdirbys. Jis paaukojo Dievui javų. Jo jaunesnysis brolis Abelis, piemuo, paaukojo savo geriausią avį. Dievas priėmė avį, bet atmetė javus. Pavydo ir pykčio pagautas, Kainas brolį nužudė. Tai ir buvo pirmoji žemėje žmogžudystė.

Nusikaltimai ir visuomenė

VARGU ar pasaulyje rasi kampelį, kur nebūtų nusikaltimų. Žodynai apibrėžia nusikaltimą kaip „poelgį, baudžiamą įstatymu“, taigi jo esmė priklauso nuo visuomenės įstatymų. Krikščioniškos visuomenės įstatymai išplaukia iš Biblijos mokymo; žydų ir krikščionių moralinės vertybės remiasi Dešimčia Dievo Įsakymų. Musulmonų visuomenė gyvena pagal Korano išmintį. Azijos ir Afrikos genčių bendruomenės elgesio normas nustato seniūnų taryba, ji sprendžia ir kas yra nusikaltimas, ir kaip už jį bausti. Nepaisant visuomenės skirtumų, tikėjimo įvairovės, kai kurios elgesio normos yra bendros.

IMPERATORIUS JUSTINIANAS
Justinianas I Didysis (483–565) buvo Bizantijos imperatorius, padėjęs romėnų teisės pamatus. Šia teise remiasi dauguma šiuolaikinių pasaulio teisinių sistemų.

KARO TEISĖ
Visur, kur pasaulyje vyksta karas, griūva namai ir nustoja galioję įstatymai. Per suirutę vagiamos gėrybės iš apgriautų namų ir parduotuvių. Tokie vagys vadinami plėšikais. Plėšikavimo pasitaiko ir taikos metu, kai mieste kyla riaušės. Su šiuo nusikaltimu susijusi slapta prekyba maistu ir kitais dalykais, kurių labai stinga arba kurie griežtai normuojami. Tai prekyba juodojoje rinkoje.

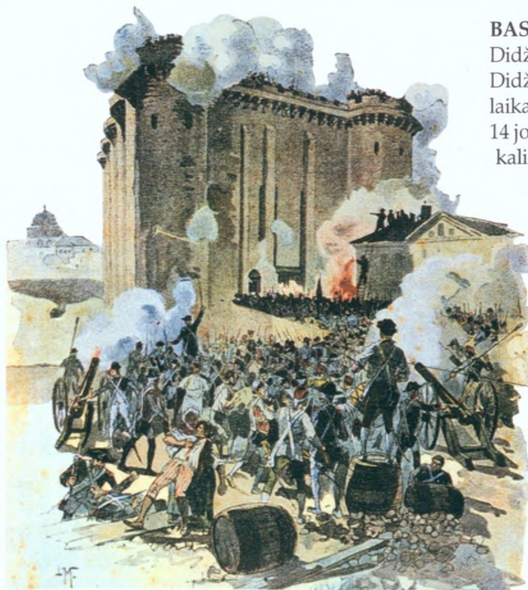
Δ Ι Ο Λ Λ . Τ Ο Σ Φ Ρ Ε Α Ρ Ρ Ι Ο Σ Ε Λ Ρ Α Μ Μ Α Τ Ε . .
Δ Ι Ο Κ Λ Ε Σ Ε Ρ Χ Ε

.ΔΟΧΣΕΝΤΕΙΒΟΥΛΕΙΚΑΙΤΟΙΔΕΜΟ.ΛΚΛ.ΛΝΤ..........ΕΥΕ..Ο.
ΝΕΤΟΣΕΛΡΑΜΜΑΤΕΥΕΕΥΟΙΔΙΚΟ.....ΤΑΤΕ..Ε...ΛΝΕΣΕ.ΓΕ.Ο.
ΔΡΑΚΟΝΤΟΣΝΟΜΟΝΤΟΜΓΕΡΙΤΟ..ΟΛΝ.ΛΡΑ.ΣΑ.Τ.....Ν...ΛΦΕ
ΣΤΟΝΝΟΜΟΝΓΑΡΑΛΑΒΟΝΤΕΣΓΑΡΑΙΟΙ..................ΛΤΕΟ
ΣΤΕΣΒΟΥΛΕΣΕΣΤΕΛΕΙΛΙΟΙΝΕΙΚΛ..Α.Α.Γ.Τ..........Ε.ΣΤΟ
ΛΣΤΕΣΒΑΣΙΛΕΙΑΣΟΙΔΕΓΟΛΕΤΑΙΛ.ΟΜ....................ΜΟ
ΝΟΙΔΕΕΛΛΕΝΟΤΑΜΙΑΙΔΟΝΤΟΝΤΟΛ......
ΓΡΟΤΟΣΑΧΣΟΝ
ΚΑΛΕΑΜ.ΕΚ.ΡΟΝC..Σ.Τ....................Ι

DRAKONIŠKI ĮSTATYMAI
Viršuje pateikta ištrauka originalo (graikų) kalba iš Drakonto „Įstatymų dėl žmogžudystės“. Drakontas buvo Atėnų teisininkas (624–621 pr. Kr.). Jis skyrė mirties bausmę už visus nusikaltimus, net už tinginiavimą ir įsiskolinimą. Jis manė, jog menki nusikaltimai yra verti mirties, ir negalėjo sugalvoti sunkesnės bausmės už rimtesnius nusikaltimus. Sąvoka „drakoniški įstatymai“ kilo iš Drakonto žiaurumo.

Scena iš Čarlzo Dikenso romano „Oliveris Tvistas“: Artfulas Dodžeris krausto kišenę, su siaubu tai stebint Oliveriui

NUSIKALTIMŲ BANGA XIX AMŽIUJE
Fabrikantų turtų didėjimas dėl Europoje vykstančios pramonės revoliucijos pagilino prarają tarp turtuolių ir vargšų; išaugo ir nusikalstamumas. Šis paveikslėlis iš „Oliverio Tvisto“ vaizduoja, kaip darbuojasi vaikai kišenvagiai. Nusikalstamumo augimas paskatino sukurti policiją ir sugriežtinti įstatymus bei bausmes. XIX a. pirmajame ketvirtyje Anglijoje už 156 nusikaltimus, įskaitant erezijų skelbimą ir grūdų monopolizavimą, buvo baudžiama mirtimi.

Liepsnojančios Bastilijos piešinys

BASTILIJOS ŠTURMAS
Didžiausias Paryžiaus kalėjimas Didžiosios prancūzų revoliucijos laikais buvo Bastilija. 1789 liepos 14 jos vartai buvo išlaužti ir kaliniai paleisti. Keisčiausi iš šių išvaduotų „kalinių" buvo keli šimtai knygų, įkalintų už tai, kad kritikavo monarchiją.

TEISĖ KITOSE KULTŪROSE
Ne visos teisinės sistemos grindžiamos romėnų teise. Daug kur Azijoje ir Afrikoje pasikliaujama genčių vadais, kurie vadovaujasi šventikų patarimais, kaip vykdyti teisingumą. Šiaurės Afrikoje įstatymus diktuoja šamanai ir burtininkai.

Afrikos ašančių tautos šamano liūto kaukė

Nugramzdintas į Lindou pelkę žmogus dėvėjo tik lapės kailio skutą, užsimestą ant dešinio peties

Kaklas užveržtas susukta šaknimi

Žaizda krūtinėje, matyt, nuo dūrio

Pelkių Pitas puikiai išsilaikė dėl apsauginių durpių savybių

PELKIŲ PITO BYLA
1984 Anglijoje, Češyro grafystėje, Lindou Moso durpyne buvo iškastas priešistorinių laikų lavonas. Atlikus medicinos ekspertizę išaiškėjo, jog „pelkės žmogus", žinomas Pelkių Pito vardu, yra patyręs daug tyčinių kūno sužalojimų. Kiekvienas iš šių sužalojimų galėjo būti mirtinas. Žmogus turėjo durtinę žaizdą krūtinėje, į galvą jam buvo smogta vėzdu, jis buvo pasmaugtas ir perpjauta gerkle. Nėra abejonės, kad jis buvo nužudytas; tik nežinia, ar tai būta žmogžudystės, ar ritualinio aukojimo.

Teisėtvarka

KADANGI nuo nusikalstamumo kenčia visos visuomenės, žmonės sukūrė teisines sistemas, pagal kurias teisia nusikaltėlius ir padeda teisėsaugos pareigūnams patraukti juos atsakomybėn (p. 12–13). Pareigūnai palaiko tvarką pirmiausia užkirsdami žmonėms kelią daryti nusikaltimus ir pažeisti įstatymus. Daugelyje šalių įstatymai skirstomi į dvi rūšis. Viena rūšis – paprotinė teisė, kuri remiasi nuo amžių nusistovėjusiomis nerašytomis taisyklėmis. Kita rūšis – tai teisė, surašyta kodeksuose, parlamento priimtų rašytinių įstatymų rinkiniuose.

Apykaklė neleis pasmaugti iš užpakalio

Diržas, prie kurio pritvirtinami policininko lazda ir žibintas

Antsiuvai rodo, jog pareigūnas eina savo pareigas

Baltos lengvos kelnės, mūvimos vasarą

„PYLERIO" UNIFORMA
Seras Robertas Pylas 1822–1830 buvo Britanijos vidaus reikalų ministras. Jis įkūrė Londono policiją su būstine Skotland Jarde. Šie policininkai žinomi kaip „pyleriai", arba „bobiai", pagal sutrumpintą sero Roberto vardą ir pavardę. Ši policija pagarsėjo ir savo uniforma.

Cilindras, pakankamai kietas, kad apsaugotų galvą, ir pakankamai tvirtas, kad galėtum ant jo užlipti ir pažvelgti anapus sienos

MEDINĖ TARŠKYNĖ
Medinėmis tarškynėmis buvo duodamas pavojaus signalas arba šaukiamasi pagalbos. Tarškynes nešiodavo dvišakos munduro uodegos kišenėje. Iš pradžių tarškynėmis buvo naudotasi mieliau nei švilpukais, nes viešbučių durininkai švilpukais šaukdavo karietas. Tačiau dėl didėjančio transporto triukšmo nuo 1880 švilpukai pasidarė nepamainomi.

Žibintas su storu apvaliu priešakiniu stiklu („jaučio akis")

Policininko („pylerio") lazda, kartais vadinta „riešutų traiškytoja"

Policininko („pylerio") kardas ir makštis, nešioti ant diržo tik per iškilmes

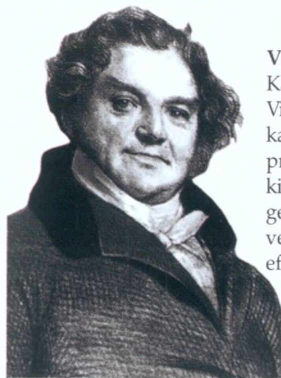

Dvivamzdis 1763 pistoletas, nešiotas Bovo gatvės policininko („ranerio")

BOVO GATVĖS „RANERIAI"
1750 nusikalstamumas Londone tapo toks didelis, jog seras Henris Fildingas, Bovo magistrato teismo teisėjas, surinko ginkluotą šešių žmonių būrį patruliuoti šioje gatvėje ir miesto apylinkėse. Jie buvo pavadinti Bovo gatvės „bėgikais" *(runners)*, nes bet kuriuo paros metu, naktį ar dieną, juos galėjai prisišaukti per 15 minučių, kad imtų persekioti nusikaltėlį. Nors jų skaičius ir galia didėjo, 1829 „bėgikai" buvo išformuoti.

PIRMOJI PRANCŪZŲ POLICIJA
Luvua (kairėje) ir La Reini 1667 įkūrė Paryžiaus policiją. Policijos šefas La Reini panaikino *cour des miracles* („stebuklų kiemus") kiekvieno Prancūzijos miesto centre, kur glausdavosi ir slapstydavosi nuo teisingumo rankos elgetos ir nusikaltėliai. La Reini Paryžiuje įkūrė ir raitosios bei pėsčiosios policijos būrius.

VAGIS AR SEKLYS

Kai pagarsėjęs prancūzų vagis Vidokas 1809 buvo paleistas iš kalėjimo, jis pasisiūlė šnipinėti prancūzų policijai. Jis užverbavo kitus buvusius kalinius, kurie, gerai išmanydami nusikalstamą veiklą, padėjo sukurti labai efektyvų seklių būrį.

TVIRTA TEISINGUMO RANKA

Apie XIX a. vidurį Tomas Smitas buvo gerai žinoma asmenybė Londono Vest Ende. Jis buvo 196 cm ūgio ir svėrė daugiau kaip 130 kg. Sklido kalbos, jog visos muštynės baigdavosi vien jam pasirodžius.

Cilindras

Munduro apykaklė su pareigūno atpažinimo numeriu

Ant šios lazdos užmauta metalinė karūna

ŽINYBOS SIMBOLIS

Lazdos buvo naudojamos pareigūnams identifikuoti. Jas nešiodavosi anglų šerifo padėjėjai ir antstoliai įteikdami teismo orderius. Ilgainiui ir pačius pareigūnus imta vadinti „lazdomis".

Šerifo ženkliukas

Pinkertono seklio ženkliukas

Federalinės policijos skyriaus viršininko ženkliukas

ŽINYBŲ ŽENKLIUKAI

Valstybės pareigūnai visados turi asmens liudijimus ar ženklus, patvirtinančius jų įgaliojimus. Policijos pareigūnui – ir šerifui Laukiniuose Vakaruose, ir konstebliui Londone – svarbu įrodyti, kad jis turi teisę daryti kratą ar suimti įtariamąjį.

Uniformos sagos

Užsimaskavęs Pinkertonas sulaiko vagį traukinio vagone

ALANAS PINKERTONAS

Alanas Pinkertonas gimė Škotijoje 1819, o į JAV atvyko 5-ojo dešimtmečio pradžioje. 1850 Čikagoje jis įkūrė Pinkertono seklių agentūrą, kuri tebėra iki šiol. Tarp kitų savo žygių, Pinkertonas sužlugdė pasikėsinimą į Abrahamo Linkolno gyvybę.

Frenko Džeimso revolveris

Kutas iš papuošimų Džesio Džeimso laidotuvėse

DŽESIS DŽEIMSAS

Džesis Džeimsas yra vienas iš didžiausių plėšikų per visą JAV istoriją. Nuo 1866 iki 1892 Džesis ir jo brolis Frenkas vadovavo plėšikų gaujai, apiplėšusiai daugybę bankų, pašto karietų ir traukinių bei nužudžiusiai mažiausiai 10 žmonių. 1882 balandį Džesį nušovė jo sėbras Bobas Fordas, pasigviešęs 10 000 dolerių premijos už Džesio, mirusio ar gyvo, sugavimą.

Kulkos, išimtos iš medžio netoli Džesio Džeimso slėptuvės

Gabalėlis iš Džesio Džeimso karsto

Ilgos kelnės buvo mūvimos ištisus metus bet kokiu oru

Teisingumas ir bausmė

DAUGELYJE pasaulio šalių teisingumo ir bausmės supratimas eina greta vienas kito. Teisingumas yra tiesiog priemonė paskirti teisiamam nusikaltėliui pelnytą bausmę atsižvelgiant į nusikaltimą ir jo įvykdymo aplinkybes. Nuosprendis įvardija bausmę. Daugelio šalių įstatymai labai griežtai baudžia už smurtą prieš žmones. Sunkūs nusikaltimai nagrinėjami nacionaliniuose, arba aukščiausiuose, teismuose. Už mažesnius nusikaltimus, tokius kaip smulkios vagystės, paprastai teisiama regioniniuose, arba žemesniuose, teismuose.

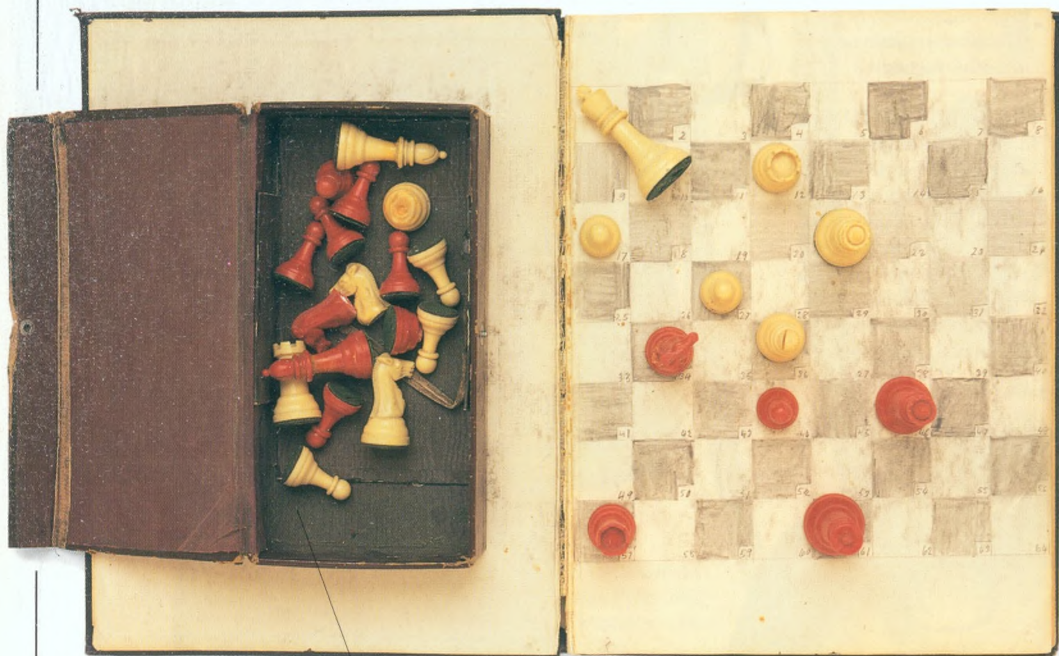
GĖDOS STULPAS
Išstatyti menkesnius nusikaltėlius viešam pasityčiojimui ir pajuokai pirmieji sugalvojo senovės graikai ir romėnai. Viduramžiais tam buvo įkastas gėdos stulpas. Nusikaltėlio sprandą ir riešus surakindavo medinėje trinkoje ir pastatydavo jį miesto aikštėje arba vedžiodavo gatvėmis. Žmonės apdrabstydavo nusikaltėlį purvu, apmėtydavo supuvusiomis daržovėmis, o jeigu labai jo nekęsdavo, – akmenimis.

Teisiamasis mėlynais drabužiais laikomas už rankos

KINŲ TEISMAS
Šis teisiamasis atvestas pas teisėją XVI a. kinų teisme. Tuo metu Kinija jau turėjo aiškią teisinę sistemą, kuri rėmėsi žymaus I a. pr. Kr. kinų filosofo Konfucijaus mokymu.

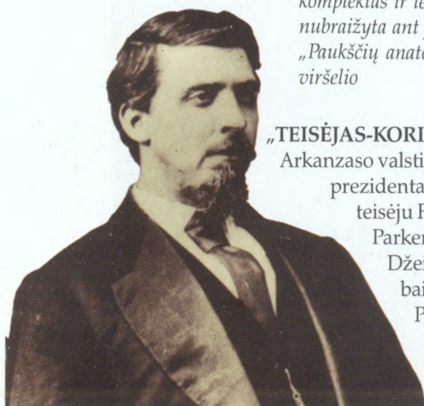

Stroudo šachmatų komplektas ir lenta, nubraižyta ant jo knygos „Paukščių anatomija" viršelio

LAIKO LIGI VALIAI
54 metus sėdėdamas kalėjime už žmogžudystę Robertas Stroudas studijavo kanarėlių ligas. Jis tapo žymiu mokslininku ir parašė keletą knygų, tarp jų ir „Paukščių anatomiją". Jį imta vadinti „Alkatrazo Paukštininku".

LINČIAVIMAS
Linčo teismą vykdo įtūžusi minia, jos apkaltintas suimtasis pakariamas. Linčiuotojai paprastai mano, kad suimtasis gali išvengti teisingos bausmės. Linčiuojamasis mušamas, deginamas, apmėtomas akmenimis, tada pakariamas.

„TEISĖJAS-KORIKAS"
Arkanzaso valstija tapo visai nebevaldoma, ir 1875 prezidentas Ulisas Grantas federaliniu teisėju Fort Smite paskyrė Izaoką Čarlzą Parkerį. Dirbdamas teisėju Džesio Džeimso valdose, Parkeris persiėmė baisia neapykanta nusikaltėliams. Per 21 metus teisėjo kėdėje Parkeris paskelbė daugiau kaip 160 mirties nuosprendžių ir pelnė „teisėjo-koriko" pravardę.

Anglų advokatas

GYNYBA IR KALTINIMAS
Daugelyje šalių kaltinamajam suteikiama galimybė teisme būti ginamam advokato. Prokuroras atstovauja kaltinimui ir stengiasi įrodyti teisiamojo kaltę. Prisiekusieji, grupė nešališkai parinktų žmonių, nusprendžia, ar kaltintojas įrodė kaltinamojo kaltę.

PADAUŽOS TEISMO SALĖJE
Ši scena vaizduoja anglų teismą XIX a. pradžioje. Galimas daiktas, įsisiautėję jaunuoliai, stovintys prieš teisėją, suimti už girtavimą ir viešosios tvarkos pažeidimą. Dabar teismuose tokių scenų pasitaiko labai retai: mat bijoma susilaukti griežtesnės bausmės, be to, salėje budi apmokyti apsaugos darbuotojai.

Antrankiai, panaudoti suimant Kečumą

„JUODASIS DŽEKAS" KEČUMAS
Kečumas gimė 1866 Naujojoje Meksikoje. Jis subūrė gaują, kuri plėšė traukinius, bet jai nelabai sekėsi. „Juodasis Džekas" buvo girtuoklis ir, reikia nereikia, mėgdavo griebtis ginklo. Galų gale jis buvo sužeistas per susišaudymą ir suimtas. Netrukus pripažintas kaltu nužudęs šerifą Edvardą Farą ir pakartas.

SARGYBA
Ši sagtis iš Alkatrazo sargybinio uniformos. Ar dėl nuožmių sargybinių, ar dėl baisių srovių aplink salą, iš šio kalėjimo yra pasisekę pabėgti iš viso tik trims kaliniams. Vėliau niekas jų nebematė ir nieko apie juos nebegirdėjo.

Alkatrazo sargybinio diržo sagtis

Kalinio numeris

Alkatrazo kalinio marškiniai

„UOLA"
Alkatrazas, garsiausias pasaulio kalėjimas, buvo pastatytas uolėtoje San Francisko įlankos saloje. Iš pradžių tai buvo karinis kalėjimas, o 1934–1963 – federalinis. Dėl pavojingų srovių aplink salą iš šio kalėjimo buvo neįmanoma pabėgti. Tarp garsiųjų jo kalinių buvo Al Kaponė, „Kulkosvaidis Keli" ir „Alkatrazo Paukštininkas" Robertas Stroudas.

Atlygio medžiotojai ir vagių gaudytojai

TIEK atlygio medžiotojai JAV Laukiniuose Vakaruose, tiek vagių gaudytojai XVIII a. Britanijoje gaudydavo nusikaltėlius, nes už tai būdavo gerai atlyginama. Naujuose XIX a. JAV miestuose šerifų trūko, todėl nusikaltėlių gaudytojai klestėjo kaip žiaurūs ir viskam pasirengę taikos sargai. Vagių gaudytojai išpopuliarėjo Anglijoje 1692, įvedus Pakelių plėšikų įstatymą. Pagal šį įstatymą už pakelių plėšikų ir kitų nusikaltėlių sugavimą buvo siūlomas didelis atlyginimas. Jeigu vagių gaudytojas pats būdavo nusikaltęs, už kito nusikaltėlio sugavimą jį atleisdavo nuo bausmės. Taigi kaltasis nesunkiai galėjo pasiųsti į kartuves nekaltą.

Kapšas aukso ir sidabro monetų – vagių gaudytojo „kruvini pinigai“

ATLYGIS

Atlygio medžiotojai ir vagių gaudytojai buvo gerai apmokami. Britanijoje sugavęs vagį ar pakelių plėšiką atsiimdavo 40 svarų ir plėšiko arklį bei mantą. JAV atlygis priklausė nuo to, kiek garsus nusikaltėlis, kaip plačiai jis siautėja ir daro piktus darbus. Už plėšiko Džesio Džeimso galvą iš pradžių buvo pasiūlyta 500, o galiausiai 25 000 dolerių.

ABIPUS ĮSTATYMO

Džonatanas Vaildas buvo vienas iš žiauriausių ir galingiausių Londono nusikaltėlių. Be to, jis už atlygį atiduodavo nusikaltėlius teisingumui. Pasivadinęs Didžiosios Britanijos ir Airijos vagių gaudytojų generolu, jis naudojosi didžiuliu informatorių-nusikaltėlių tinklu ir tapo žymiausiu vagių gaudytoju visame Londone. Jis netgi pasiuntė į kartuves keletą savo bendrų. Pats Vaildas buvo pakartas 1725, nugyvenęs 43 metus.

Idealizuotas Pato Gareto paveikslas

VAIKUTIS BILIS

Vaikutis Bilis niekada nelankė mokyklos. Jis gimė Niujorke 1859, o jį auklėjo legendinis Džesis Džeimsas (p. 11). Jis tapo sukčium, galvijų bei arklių vagimi ir žudiku. Tikrasis Bilio vardas buvo Viljamas H. Bonis.

DIKAS TURPINAS

Per tokius liūdnai pagarsėjusius pakelių plėšikus kaip Dikas Turpinas Anglijoje teko priimti Pakelių plėšikų įstatymą. Jis bandė išgelbėti gaudomą savo bandžių plėšiką Tomą Kingą, bet netyčia jį mirtinai pašovė.

PĖDSEKYS

1880 Naujosios Meksikos Linkolno apygardos šerifas Patrikas Floidas Garetas sučiupo garsų banditą Vaikutį Bilį. Vaikutis Bilis pabėgo iš kalėjimo, bet nuo Gareto kulkos pasprukti jam nepavyko. Šerifas medžiojo jį tris mėnesius, kol galų gale nušovė Fort Sumneryje, Naujojoje Meksikoje, 1881 liepą.

Nusikaltėlių gaudytojo neperšaunama liemenė

ATLYGIO MEDŽIOTOJAI MŪSŲ LAIKAIS

Šioje nuotraukoje atlygio medžiotojas sugavo nusikaltėlį Majamyje. Nuo JAV Laukinių Vakarų legendinių laikų praėjo daugiau kaip 100 metų. Nors teisėtvarka dabar tvirtose FTB ir policijos rankose, vis dar lieka darbo ir nepriklausomiems nusikaltėlių gaudytojams dėl pinigų.

Užstatų skolinimo darbuotojas

UŽSTATAS SKOLON

Atlygio medžiojimas JAV ir dabar gali būti pelninga veikla. Jeigu suimtą asmenį siūloma paleisti už užstatą, jis gali pasiskolinti pinigų iš užstatų skolintojo. Jeigu kaltinamasis teisme nepasirodo, užstatų skolintojas praranda savo pinigus. Tuomet bėglio pėdsakais jis pasiunčia savus atlygio medžiotojus.

ŠERIFAS RIDERIS VEBAS

1927 Teksaso bankininkų asociacija išplatino skelbimą: „5000 dolerių už negyvą banko plėšiką, nė cento už gyvą". Pasak vietinės legendos, Odesos (Vakarų Teksasas) šerifas Rideris Vebas tuomet nusiviliojo du vagišius į banką, kur juos nušovė ir pasiėmė atlygį. Vebo portretas iki šiol kabo šerifo kabinete Odesoje.

Riderio Vebo koltas su dramblio kaulo rankena

Vebo vėzdas, aptrauktas oda

ŽMOGUS BE VARDO

Šis kadras iš vesterno „Dolerių sauja". Jame pasakojama apie garbingą atlygio medžiotoją. Iš tikrųjų šie žmonės dažniausiai būdavo samdomi žudikai, galėdavę bet ką pasiųsti į aną pasaulį už dolerių saują.

Šerifo Vebo kastetas

Vagystė ir įsilaužimas

VAGYSTĖ ir įsilaužiamoji vagystė žinomos kaip nusikaltimai nuosavybei. Terminas „vagystė“ apima viską – nuo obuolio nušvilpimo turguje iki auksinio laikrodžio su deimantais pavogimo iš juvelyrinės parduotuvės. Vagystė – sunkesnis nusikaltimas, jei auka patiria fizinį smurtą, pvz., plėšimo atveju. Įsilaužiamoji vagystė, kai patenkama į namą ketinant apiplėšti, pavogti. Tai labai sunkus nusikaltimas, ypač jei plėšikas turi šaunamąjį ginklą.

Lagaminais išnešamos pavogtos gėrybės

FREE
86th Year—12 Pages
DILLINGE
Mediators A
SEEKING CONSENT OF BOTH SIDES TO HOLD ELECTION

ĮSILAUŽIMO PARODYMAS
1950 į anglų laikraščio *Picture Post* redakciją užėjo įsilaužėlis ir pasisiūlė pademonstruoti savo sugebėjimus – tegu parašo, kaip įsilaužėliai dirba. Jo darbas buvo nufotografuotas. Baigdamas įsilaužėlis pasakė, jog žmonės prideramai nesaugo savo namų ir todėl taip lengva įlįsti nusikaltėliams.

PULKININKAS BLADAS
1671 Anglijoje airis nuotykių ieškotojas Tomas Bladas ir du jo draugai, persirengę dvasininkais, buvo įleisti į Londono Tauerį pasižiūrėti karūnos brangenybių. Jie pabandė jas pavogti, bet pamatė, kad dauguma jų pernelyg didelės ir sunkios. Bladas įsigudrino pabėgti su pavogta karūna, suskaldęs ją ir paslėpęs po apsiaustu. Vagys buvo pagauti kritus Blado arkliui. Karalius Karolis II, sužavėtas plėšikų drąsumo, suteikė jiems karališkąją malonę.

NEDAS KELIS
1855 gimęs Australijoje, čionai atvežto katorgininko sūnus Nedas anksti tapo „bušrangeriu“, brūzgynų plėšiku. Susikovus su policininku, jį ir jo gaują susekė kariuomenės būrys. Tik vienas kareivis liko gyvas po susišaudymo. Kitus dvejus metus Nedas Kelis pelningai vertėsi plėšdamas bankus. Jis išgarsėjo dėl šarvuoto kostiumo, kurį pats nusikalė iš geležies. Kelis susilaukė mirties kartuvėse 1880.

Paieškos skelbimai

VISUOMENĖS PRIEŠAS NR. 1
1933, sulaukęs 31 metų, Džonas Dilindžeris jau buvo praleidęs devynerius metus JAV kalėjime už vagystes. Išėjęs jis surinko gaują ir tapo žinomu bankų plėšiku. Netrukus Dilindžeris atsidūrė FTB sudaryto Visuomenės priešų sąrašo pradžioje ir už jį, gyvą ar mirusį, buvo pasiūlytas didžiulis atlygis. Galų gale jį išdavė jo pažįstama Ana Zeger, „moteris raudonais drabužiais“. FTB nušovė Dilindžerį išeinantį iš kino 1934 liepą.

Keleivinis vagonas

TRAUKINIO APIPLĖŠIMAS
Ankstų 1953 rugpjūčio 8 rytą 12 plėšikų gauja pagrobė 2,5 milijono svarų iš Karališkojo pašto traukinio, kursuojančio tarp Londono ir Glazgo. Prieš išsiskirstydami su savosiomis grobio dalimis jie pasislėpė nuošalioje fermoje. Trys gaujos nariai paspruko. Visi kiti, įskaitant tris, kurių portretai čia pateikti, ilgus metus praleido kalėjime.

Čarlzas Vilsonas

Džimis Vaitas

Briusas Reinoldsas

Medinis Dilindžerio „revolveris", nudažytas juodu batų tepalu

DILINDŽERIO PABĖGIMAS
Tais metais prieš mirtį Dilindžeris buvo du kartus suimtas. Abu kartus jis įsigudrino pabėgti. Taksone, Arizonoje, jis buvo nuteistas už vogtų pinigų bei šaunamųjų ginklų laikymą ir uždarytas Kroun Pointe. Protingas ir suktas Dilindžeris pabėgo iš kalėjimo, grasindamas „ginklu". Iš tiesų jo „revolveris" buvo išpjaustytas iš medžio.

ORT JOURNAL-STANDARD
FREEPORT, ILLINOIS, MONDAY, JULY 23, 1934
Price Three Cents
KILLED BY LAW OFFICERS
n Take up Minneapolis Peace Task
FAMOUS OUTLAW COMES TO USUAL END OF HIS KIND
Most Notorious Desperado Slain
TRIO OF VICIOUS KILLERS AT LARGE IN SOUTHWEST
Island Princess To Greet F. D. R.

WANTED
IN 5 STATES
DIVISION OF INVESTIGATION
U. S. DEPARTMENT OF JUSTICE
WASHINGTON, D. C.
Fingerprint Classification
NATIONAL MOTOR VEHICLE THEFT ACT
CRIMINAL RECORD
CANCELLED

Antraštė, pranešanti apie Dilindžerio mirtį

Dilindžerio pomirtinė kaukė, padaryta tapatybei nustatyti

Krautuvo šakės pakeliamos, kad išmuštų aukštesnį langą

ANTPUOLIAI TARANUOJANT
1990 gale komercijos ir biznio pasaulį sukrėtė nauja grėsmė – mobilūs taranai. Automobiliniai krautuvai su šakėmis ir plieniniais buferiais taranuoja parduotuvių ir sandėlių duris bei langus ir atveria landą plėšikams. Viršuje pavaizduotas traktoriukas yra tobula nusikaltimo priemonė, nes priekyje turi krautuvą.

Grąžtas, negalėjęs pragręžti seifo

SEIFŲ LAUŽIKAS
1987 iš Kensingtono centrinės saugyklos Londone buvo pagrobta 60 milijonų svarų. Šiuo elektriniu grąžtu buvo ketinta įsilaužti į seifus. Jis nulūžo, todėl teko griebtis kūjo. Plėšikų vadas Valerijus Visėjus buvo sugautas ir gavo 22 metus kalėjimo.

Sukčiai ir apgavikai

PASAULIS panašus į didelę turgaus aikštę, kur vieni žmonės parduoda gėrybes ir paslaugas, o kiti jas perka. Bet ši komercijos atmosfera turi ir kitą pusę. Jeigu tik atsiranda galimybė lengvai užsidirbti pinigų, visada atsiras ir nesąžiningų žmonių, kad tuo pasinaudotų. Ir kiekvienas nusikaltėlis randa lengvatikį, manantį, kad galima ką nors pigiai gauti. Sukčiai ir apgavikai gudriai išvilioja iš žmonių pinigus. Triukų čia būna visokių. Sukčius lošia kortomis, leisdamas partneriui iš pradžių laimėti, o paskui susišluoja visus pinigus. Pasitaiko net tokių apgavikų, kurie už milžiniškus pinigus įsigudrina parduoti viešuosius paminklus.

ČARLIS TAIKUSIS
XIX a. plėšikas ir žmogžudys Čarlis Taikusis sukinėjosi tarp gerbiamų ir turtingų žmonių. Jam sekėsi gyventi tokį dvilypį gyvenimą, nes buvo nuostabus išvaizdos kaitaliojimo meistras. Net jo paties šeima kartais negalėdavo jo atpažinti – taip sumaniai jis pasikeisdavo.

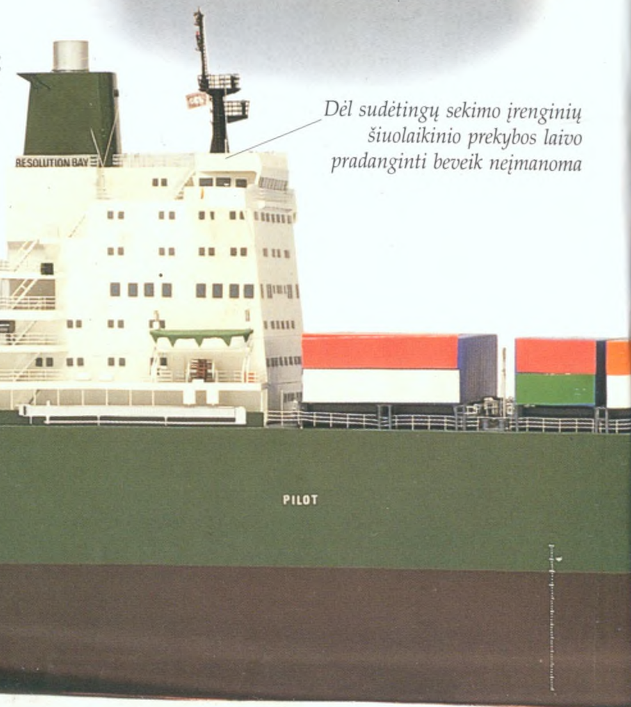
TOBULAS VABALŲ MUŠIKLIS
Daugelis sukčių daro biznį naudodamiesi skelbimais laikraščiuose. Antai JAV vienas pažadėjo „100% efektyvų metodą kovai su tarakonais". Pinigus išsiuntę žmonės gavo dvi medines lenteles su instrukcija: „Padėkite tarakoną ant lentelės A. Paimkite lentelę B ir priplokite ją prie lentelės A". Nors jo metodas iš tiesų buvo veiksmingas, apgavikas vis tiek sėdo į kalėjimą.

Lentelė B, kuria trenkiama iš viršaus ir užmušamas tarakonas

REZULTATO NULĖMIMAS
Yra daug būdų, kaip iš anksto nulemti sportinį rezultatą: galima užmokėti boksininkui, kad jis parkristų, ar futbolininkui, kad tyčia sužlugdytų rungtynes, žirgą lenktynėse paveikti vaistais, kad jis laimėtų ar pralaimėtų. Nulemti sportinį rezultatą sukčiai stengiasi dėl pajamų iš lažybų. Iš anksto žinodami, kas laimės, jie susišluoja didžiules pinigų sumas: arba lažindamiesi patys, arba pasiimdami kitų per lažybas pralоštas sumas. Dauguma sporto varžybų griežtai reguliuojamos siekiant užkirsti kelią šios rūšies manipuliacijoms.

VISKAS JŪROJE
Dar vienas apgavystės būdas – neteisėtas draudimo poliso pasisavinimas. Praėjusiais šimtmečiais tai buvo dažnas nusikaltimas prekybos laivuose. Pavyzdžiui, būdavo pranešama, jog vilnas gabenęs laivas sudužo, o krovinys nuskendo. Iš tiesų laivas prisišvartuodavo kitame uoste, kur vilnos būdavo parduodamos, o laivas pavadinamas nauju vardu. Vilnų savininkas atsiimdavo pinigus už jų pardavimą ir draudimo pinigus už praradimą. Laivo savininkui taip pat likdavo ir laivas, ir draudimo pinigai.

Dėl sudėtingų sekimo įrenginių šiuolaikinio prekybos laivo pradanginti beveik neįmanoma

Širdžių dama apverčiama ir sumaišoma su kitomis kortomis

SURASKITE DAMĄ

„Suraskite damą" yra pinigų išgavimo apgaule triukas, atliekamas mugėse arba gatvėse su trimis kortomis. Dalytojas suguldo apverstas kortas ant stalo, iš pradžių parodęs, kuri iš jų yra širdžių dama. Tada jis sumaišo kortas ant stalo ir paprašo žiūrovus surasti damą. Dalytojo draugas, apsimetęs esąs vienas iš minios, deda pinigus ant kortos ir kelis kartus laimi. Tada bando ir žiūrovai. Bet nebūdami iš anksto susitarę su kortų dalytoju, jie negali damos surasti.

Džordžas K. Parkeris pardavė Laisvės statulą

ČARLZAS PONSIS

Vienas iš didžiausią pasisekimą pasaulyje turėjusių apgavikų buvo italų kilmės makleris Čarlzas Ponsis. Jis praturtėjo 1919–1920, įtikinęs žmones investuoti pinigus į jo finansinę kompaniją, žadėdamas kas 90 dienų mokėti 50% palūkanas. Iš tiesų kompanija neuždirbdavo jokių pinigų. Palūkanas jis mokėdavo iš naujų investitorių įdėtų pinigų.

Ponsis buvo pripažintas kaltu dėl sukčiavimo ir devynerius metus praleido kalėjime

Tarakonas ant egzekucijų lentelės

NETIKROS KREDITO KORTELĖS

Vogtomis kredito kortelėmis naudojasi vagys. Kai kurios kortelės klastojamos. Pavyzdžiui, 7-ojo dešimtmečio pabaigoje *Diners Club* eksploatacijos inžinierius Alfonsas Konfesorė, klastojęs kredito korteles savo draugams, šantažu buvo priverstas padaryti 1500 suklastotų klubo kortelių organizuotų nusikaltėlių gaujai. Konfesorė buvo pripažintas kaltu ir išvedant iš teismo nužudytas.

PERGALĖS OBLIGACIJOS

Horacijus Botomlėjus iš Anglijos buvo sukčius, leidėjas, apsišaukėlis „Vargšų draugas" ir politikas. 1919 jis įkūrė Pergalės obligacijų klubą, kurio tikslas padėti neturtingiesiems įsigyti savo dalį iš pokarinių vyriausybės investicijų. Iš tiesų pinigų jis neinvestavo, tiesiog pasilaikė juos sau. Jis sukaupė 150 000 svarų, buvo apkaltintas sukčiavimu ir nuteistas septyneriems metams kalėjimo.

PAMINKLŲ PARDAVIMAS

Daug didelių ir garsių pasaulio paminklų apsukrūs pinigų išviliotojai buvo pardavę lengvatikiams. Turbūt didžiausias turtuolių pasitikėjimą išnaudojąs apgavikas buvo 45 metų amerikietis Džordžas K. Parkeris, sugebėjęs parduoti Bruklino tiltą, *Medison Square Garden* pastatą, prezidento Granto antkapį ir net Laisvės statulą.

KLASTOTOJAS DIRBA
Dekoruojama falsifikuota rytietiška vaza. Kinų porcelianą klastoti visados buvo populiaru. Netgi šiuolaikinė keramika dažnai nukopijuojama.

Klastojimas

Žodis „klastojimas“ paprastai siejamas su banknotais. Iš tiesų klastojami ne tik pinigai, bet ir viskas, kas reta ar vertinga – nuo senovės egiptiečių palaikų iki šiuolaikinių madingų kvepalų. Klastojama ne tik dėl pelno, bet ir dėl politinių priežasčių. Faraonų laikais egiptiečiai suklastojo Šabakos akmenį, kuris turėjo įrodyti, kad pasaulis sukurtas jų sostinėje Memfyje. Kai kurie klastotojai, ypač meno kūrinių padirbinėtojai, suklaidina net specialistus. Seniau klastotės dažniau pasisekdavo, tačiau tobulėjant mokslinėms technologijoms ir instrumentams bei plintant žinioms klastotojams darosi vis sunkiau išvengti demaskavimo.

Paauksuota bronza

NETIKRI AUKSINIAI ERELIAI
Ši erelių formos sagių pora buvo padirbta XIX a., išgarsėjusiame kaip didysis klastojimo amžius. Ereliai būdavo populiarūs vestgotų, II–VIII a. germanų tautos, kultūroje. Originalai buvo 12 cm aukščio, gryno aukso, inkrustuoti rinktiniais brangakmeniais. Keletas erelio formos sagių buvo ištirta ir nustatyta, kad jos nulietos iš bronzos, paauksuotos ir inkrustuotos spalvotais akmenėliais. 1941 buvo demaskuotas jų padirbinėtojas iš Madrido, juvelyras Amablė Posas.

Padirbtas viduramžių medalionas

Autentiškas šabtis laikytų rankose kauptukus, o čia jie klaidingai pakeisti kultuvo formos skeptrais

Padirbtas šabtis

Šabčio liejimo forma

LAIMĖS LIEJINYS
Šabčiai – tai mažos statulėlės, laidotos kartu su senovės Egipto mirusiaisiais. Jos turėjo velioniui atstoti tarnus ir atlikti visus jo pavedimus pomirtiniame gyvenime. Kai kurios jų klastotės nulietos pagal autentiškus šabčius, tačiau daug jų padaryta neturint pavyzdžio. Jas lengva atpažinti iš netikslių detalių ir klaidingų hieroglifų įrašuose.

Oksiduotas varis

PAAUKSUOTOS KLASTOTĖS
Šios padirbtos antikinės „auksinės“ monetos (tariamai Aleksandro Didžiojo laikų) buvo nulietos iš vario ir paauksuotos. Apgavystė išaiškėjo tik tuomet, kai paauksinimas suskilinėjo ir prasimušė ryškiai žalia oksiduoto vario spalva.

„BILIAI“ IR „ČARLIAI“
XIX a. viduryje Bilis Smitas ir Čarlis Itonas pardavė tikras senienas, iškastas Temzės upės pakrantėse. Paklausa buvo tokia didelė, kad jie nusprendė keletą „senienų“, daugiausia „viduramžių“ medalionų, padirbti. Nors buvo demaskuoti kaip klastotojai, Bilis ir Čarlis nemetė savo verslo iki 1870, kol Čarlis mirė.

TOMAS ČETERTONAS
1752 Anglijoje gimęs Tomas Četertonas pradėjo rašyti eiles dar mokydamasis mokykloje. 1768 jis parašė falsifikuotą viduramžių tekstą. Tekstas buvo pakankamai geras, kad apsigautų vietiniai žinovai. Sulaukęs 18 metų, jis nukeliavo į Londoną ir toliau rašinėjo viduramžių eilėraščius ir laiškus. Kai keli jo darbai buvo demaskuoti kaip klastotės, Četertonas neteko ir garbės, ir pajamų. Jis nusižudė (nusinuodijo arseniku) 1770.

KVEPALŲ KLASTOJIMAS

Kadaise kvepalai buvo tik kvepalai. Viena jų rūšis kainavo maždaug tiek pat kiek kita. Dabar kai kurių dizainerių sukurtos rūšys labai garsios ir kainuoja pasakiškai daug. Todėl nelegaliai gaminami prasti jų pakaitalai. Jie populiarūs, nes yra pigūs, o atrodo visai kaip tikri.

Išpilti iš buteliuko, kuriame buvo nupirkti, kvepalai visiškai nesiskiria vieni nuo kitų

Suklastotas 1835 Romos banko banknotas

PADIRBTI PINIGAI

Klastoti pinigus labai pelninga. Klastotojas gali išleisti padirbtus pinigus pats arba parduoti juos kitiems nusikaltėliams. Mūsų laikais norint išvengti klastočių imamasi daugybės atsargumo priemonių, įskaitant popieriaus rūšį, vandenženklius, numeraciją, įmantrų piešinį ir spausdinimo būdus. Bet seniau apyvartoje nepastebimai cirkuliavo daugybė padirbtų pinigų.

Tikras 1835 Romos banko banknotas

FERNANDAS LEGROSAS

Legrosas, ekscentriškas prancūzų meno kūrinių prekybos agentas, atpažįstamas iš plačiakraštės skrybėlės, barzdos ir tamsių akinių. 1967 jis buvo apkaltintas pardavęs falsifikuotus šedevrus dabar jau mirusiam Teksaso multimilijonieriui. Paveikslus nutapė vengrų klastotojas Elmyras de Horis, kuris vėliau nusižudė.

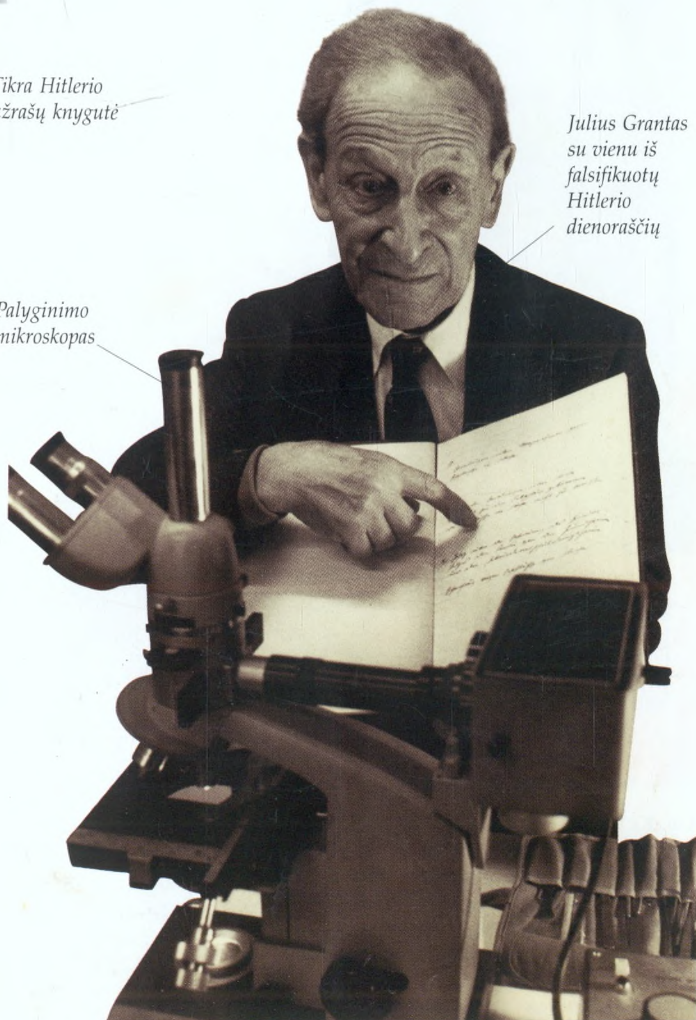

Netikras 10 švediškų dalerių banknotas, nupieštas ranka

Hitlerio rašysena

Tikra Hitlerio užrašų knygutė

Julius Grantas su vienu iš falsifikuotų Hitlerio dienoraščių

Palyginimo mikroskopas

HITLERIO DIENORAŠČIAI

1983 Vakarų Vokietijos žurnalas *Stern* paskelbė, jog atrasti Adolfo Hitlerio dienoraščiai. Ekspertai vienas per kitą tvirtino, jog jie autentiški. Iš rankų į rankas ėmė keliauti didžiulės pinigų sumos už teises juos išleisti. Tada juos patikrino Julius Grantas, didžiausias šio šimtmečio dokumentų teismo ekspertas. Grantas nustatė, jog dienoraščių popieriaus sudėtyje yra dažų, kurie Hitleriui esant gyvam nebuvo naudojami popieriaus gamyboje. Taip buvo įrodyta, jog šie dienoraščiai tėra falsifikatai.

Žmogžudystė ir žmonių grobimas

„IR TU, BRUTAI!"
44 pr. Kr. kovo 15 Romos imperatorius Gajus Julijus Cezaris buvo mirtinai subadytas durklais Senato rūmuose sąmokslininkų, vadovaujamų Kasijaus ir Marko Bruto. Vienas pirmųjų teismo medicinos laimėjimų buvo tai, kad Cezario gydytojas Antistas sugebėjo nustatyti, jog tik viena iš dvidešimt trijų durtinių žaizdų, pervėrusi imperatoriaus širdį, buvo mirtina.

Nuo amžių žmonės žaloja ir žudo vieni kitus dėl turto, valdžios ar savo malonumui. O kiti stengiasi šiuos pavojingus nusikaltimus išaiškinti. Kai toliau pažengė mokslas bei medicina, atsirado ir buvo patobulinti laboratoriniai įrengimai, nusikaltimus išaiškinti pavykdavo greičiau ir patikimiau, ypač nuo tada, kai buvo atrasti DNR „pirštų atspaudai" (p. 44–45). Dabar įvykdyti žmogžudystę ir likti nepagautam labai sunku, be to, nusikaltėliai dažnai įkliūva per neatsargumą.

Le Petit Journal viršelyje detektyvas inspektorius Valteris Deivas suima Kripeną ir jo meilužę, persirengusią berniuku

Le Petit Journal

ADMINISTRATION
61, RUE LAFAYETTE, 61
Les manuscrits ne sont pas rendus

5 CENT. SUPPLÉMENT ILLUSTRÉ 5 CENT.

21me Année — Numéro 1.030

DIMANCHE 14 AOUT 1910

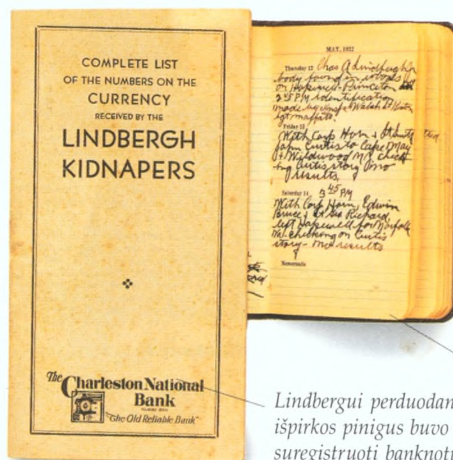
ABONNEMENTS

ARRESTATION DU DOCTEUR CRIPPEN ET D… SS LE NEV…
SUR LE PONT DU «MONTRO…

Dr. Kripeno kišeninis laikrodis

DR. KRIPENO SULAIKYMAS
1910 nunuodijęs žmoną Kripenas su savo meiluže Etele Le Nevė išplaukė iš Londono laivu į Kanadą. Nors porelė maskavosi, kapitonui kilo įtarimas ir jis neseniai išrastu telegrafu pasiuntė telegramą į Skotland Jardą. Detektyvas pasivijo bėglius greitesniu laivu ir juos suėmė. Kripenas stojo prieš teismą ir buvo pakartas.

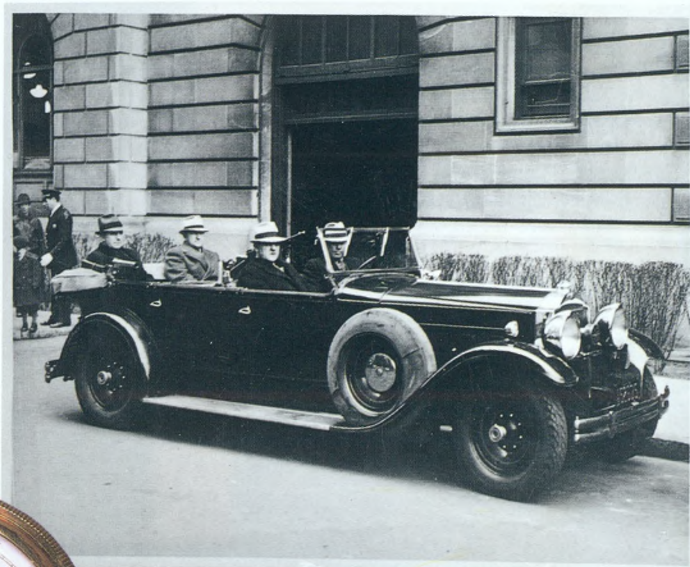
COMPLETE LIST
OF THE NUMBERS ON THE
CURRENCY
RECEIVED BY THE
LINDBERGH
KIDNAPERS

The Charleston National Bank
"The Old Reliable Bank"

Lindbergui perduodant išpirkos pinigus buvo suregistruoti banknotų numeriai

Tardytojo Normano Švarckofo užrašų knygutėje pasižymėtos Lindbergo bylos smulkmenos

LINDBERGO PAGROBIMAS
1932 kovo mėnesį Amerikoje buvo pagrobtas kūdikis. Jo tėvas Čarlzas Lindbergas buvo žymiausias to meto lakūnas. Išpirka buvo sumokėta, bet gegužės 12 buvo rastas kūdikio lavonėlis. Jis buvo nužudytas tuoj po pagrobimo.

HAUPTMANO SUĖMIMAS
1934 rugsėjį FTB agentai (viršuje) sužinojo, kad kupiūromis iš Lindbergo sumokėtų 70 000 dolerių išpirkos buvo atsiskaityta viename Niujorko garaže. Garažo darbuotojas užsirašė automobilio numerį. Taip buvo suimtas vokiečių kilmės dailidė Brunas Hauptmanas. Jis vėliau buvo teisiamas, pripažintas kaltu dėl vaiko nužudymo ir pasiųstas į elektros kėdę.

PRANCŪZŲ „MĖLYNBARZDIS“

Anri Dezirė Landru pagal „vienišų širdžių“ skelbimus prancūzų laikraščiuose viliojo pasiturinčias moteris. Jis pasisavindavo visus jų pinigus bei turtą ir dingdavo. Atsisakiusias atiduoti nužudydavo. 1915–1919 Landru nužudė mažų mažiausiai 10 moterų.

Landru Sen et Uazos Asyžiaus teisme 1921 lapkritį. Jis buvo pripažintas kaltu ir pasmerktas giljotinuoti

Landru ir ponia Segrė, jo meilužė, kai jis buvo suimtas 1921

SADAMIČIS HIRASAVA

1948 sausio 26 japonas, vardu Hirasava, išžudė visus 12 Tokijo banko tarnautojų. Jis apsimetė Sveikatos departamento pareigūnu ir pranešė direktoriui, esą kilusi dizenterijos epidemija, todėl visi tarnautojai turį išgerti vaistų dozę. Išgėrę cianido visi banko tarnautojai per kelias sekundes mirė. Hirasava pabėgo su 180 000 jenų.

Hirasava, įkalintas už žmogžudystę

LEOPOLDAS IR LOUBAS

1924 Natanas Leopoldas ir Ričardas Loubas, du amerikiečių paaugliai, pabandė įvykdyti tobulą žmogžudystę. Gegužės 22 jie nudūrė keturiolikmetį Bobį Frenksą ir pasiuntė jo tėvui raštelį, reikalaudami 10 000 dolerių išpirkos. Tačiau netoli lavono Leopoldas pametė akinius. Šis ir kiti įkalčiai įgalino juos nuteisti. Jie buvo nubausti kalėti iki gyvos galvos už žmogžudystę ir 99 metus už žmogaus pagrobimą.

Lordo Lukano mantijos kortelė Lordų Rūmuose

THE EARL OF LUCAN

Lukano skrynia, kurioje jis nugabeno į aukcioną savo sidabrą ir netrukus dingo

KUR „LAIMINGASIS“ LUKANAS?

Ričardas Džonas Bingemas, septintasis Lukano grafas, savo draugų vadintas „Laiminguoju“ (angl. *Lucky*), dingo 1974 lapkričio 7. Savo buvusios žmonos namuose jis paliko Sandros Rivė, vaikų auklės, lavoną. 1975 koroneriai paskelbė verdiktą, jog „žmogžudystę įvykdęs lordas Lukanas“. Nors buvo pranešimų iš viso pasaulio, kad jį matę gyvą, nė vienas iš jų niekada nepasitvirtino. Niekas iki šiol nežino, ar jis gyvas, ar miręs. Jo likimas tebėra paslaptis.

Sausasis įstatymas

1919 spalio 28 JAV Kongresas priėmė Volstedo įstatymą, kuris skelbė, jog prekyba alkoholiniais gėrimais neteisėta. Iš pradžių jis buvo populiarus, bet greitai paaiškėjo, jog Prohibicijos įstatymas, kaip jį imta vadinti, yra ir absurdiškas, ir neveiksmingas. Žmonės, kurie išgerdavo tik retkarčiais, pradėjo gerti kaip reikiant, o kurie gėrė daug, ėmė gerti dar daugiau. Jų norus ėmėsi tenkinti organizuotos gaujos, supratusios, jog tuo užsidirbs milžiniškus pinigus. Iš viso pasaulio laivai gabeno į JAV dėžes spirito. Viskio dėžę, kainuojančią 15 dolerių, parduodavo už 80. Gaujų konkurencija buvo nuožmi ir dažnai virsdavo smurtu gatvėse.

„RANDUOTVEIDIS" AL KAPONĖ
Alfonsas Kaponė, liūdniausiai pagarsėjęs Čikagos gangsteris, pradėjo nusikaltėlio kelią Niujorke. 1919 jis ėmė kontroliuoti nelegalų alkoholio pardavimą Čikagoje. Teigiama, jog Al Kaponė ir 300 jo smogikų yra nužudę per 1000 žmonių.

Sidabrinis Al Kaponės portsigaras

Minia plėšia konfiskuoto alkoholio sandėlį

ALKOHOLIO SLĖPIMAS
Greitai gaujos suprato, kad daugiau pinigų gali uždirbti pačios varydamos alkoholį nei jį pirkdamos ir kad taip bus mažiau rizikos. Tačiau žmonėms nusibodo žiūrėti, kokius besaikius pelnus gauna gangsteriai, ir jie patys ėmė varyti alkoholį, žinomą kaip „vonios džinas". Taip truko iki 1933, kai sausasis įstatymas buvo atšauktas.

Nupjautas dvivamzdis šautuvas, paslėptas smuiko futliare

NEPAPERKAMIEJI
Eliotas Nesas, gimęs 1902, trečiojo dešimtmečio pabaigoje išgarsėjo kaip Prohibicijos biuro prie JAV Teisingumo departamento specialusis agentas. Jis vadovavo pareigūnų komandai, pavadintai „nepaperkamaisiais", nes gangsteriai nepajėgė jų nei papirkti, nei įbauginti. Ši komanda kovojo prieš nelegalią prekybą alkoholiu.

HUVERIS
Džonas Edgaras Huveris tol kilo karjeros laiptais JAV Teisingumo departamente, kol 1924 tapo pirmuoju Federalinio Tyrimų Biuro (FTB) direktoriumi. Visą ketvirtąjį dešimtmetį jis kovojo su gangsteriais ir davė pradžią „Visuomenės priešų" sąrašui. Huveris vadovavo FTB 48 metus, valdant aštuoniems JAV prezidentams.

SEMAS DŽIANKANA

Mirus Al Kaponei, jo vietą Čikagos nusikaltėlių pasaulyje užėmė kiti banditai, tokie kaip Semas Džiankana. Jis vėliau tapo viso miesto nusikaltėlių bosu, įsiskverbė į azartinių lošimų klubus ir užvaldė didelę dalį Rivjeros kazino.

Džiankana 1957 Čikagoje, suimtas dėl bankininko Leono Markuso nužudymo

Džiankanai laimę nešęs keturlapis dobilas

Džiankanos žiebtuvėlis

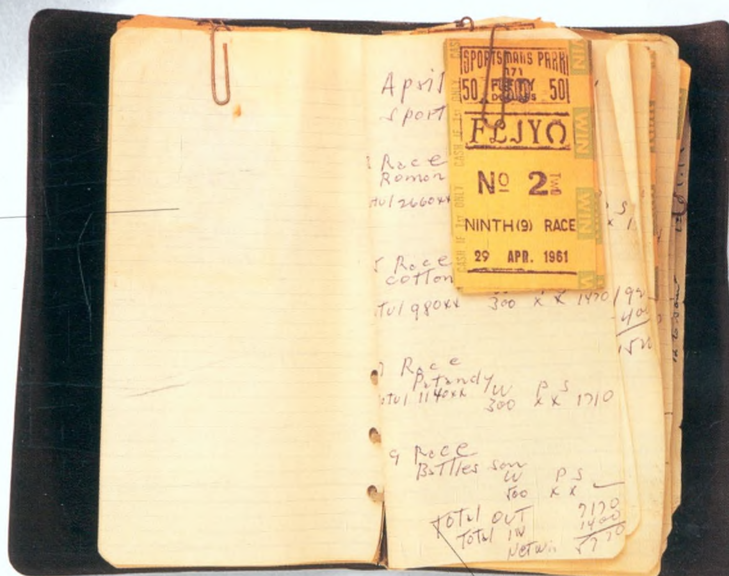
DŽIANKANOS BRANGENYBĖS

Džiankanos brangenybes teismas daug kartų buvo konfiskavęs ir vėl grąžinęs. Neturėdamas nė 20 metų jis jau buvo tris kartus suimtas už žmogžudystę. Kai pradėjo vadovauti Čikagos mafijai, 60 kartų buvo areštuotas už įvairius nusikaltimus: sumušimą, bombų sprogdinimą ir pasikėsinimą nužudyti. Tai buvo negailestingiausias gangsteris Jungtinėse Valstijose. Galų gale 1975 jis buvo nužudytas savo paties namuose.

PASLĖPTA GRĖSMĖ

Dėl suprantamų priežasčių vykdami į „darbą" gangsteriai slėpdavo savo ginklus. Populiariausia slėptuvė šautuvams arba Tompsono automatams („tomiams") buvo smuiko dėklas. Jis turėjo nepaprastą pasisekimą, nors „Didžiojo Alo" smogikus vargu ar kas būtų palaikęs Čikagos filharmonijos smuikininkais.

Džiankanos užrašų knygutė, kur surašyti vieni laimėjimai, turėjo įrodyti jo pajamų teisėtumą

Įvairių Džiankanos lažybų skaičiavimai

Frenkas Kastelas (tikroji pavardė Frančeskas Kastilijas), gimęs Lauropoline, Italijoje, pagarsėjo kaip gangsterių „premjeras"

FRENKAS KASTELAS

Frenkas Kastelas iškilo JAV gangsterių pasaulyje iki žmogaus, kontroliuojančio beveik visą šalies azartinių lošimų biznį. 1951 jis buvo pagrindinis liudytojas Kefauverio viešuose teismo posėdžiuose. Nepaisant jo nusikalstamos veiklos masto, Kastelas, kaip ir Kaponė, galų gale atsidūrė kalėjime.

KEFAUVERIO POSĖDŽIAI

Šiuos viešus teismo posėdžius 1950 gegužį pradėjo Tenesio senatorius Kefauveris. Jų tikslas buvo nustatyti, ar esama įrodymų, jog JAV veikia organizuotas nusikaltėlių sindikatas. Penkių žmonių komitetas sugaišo beveik dvejus metus, keliaudamas po JAV ir apklausinėdamas šimtus nusikalstamo pasaulio atstovų. Komitetas padarė išvadą, jog toks sindikatas egzistuoja.

Tarptautiniai gangsteriai

Būtų klaidinga manyti, jog mafija yra vienintelė nusikalstama organizacija pasaulyje. Kur tik yra galimybė pasidaryti nešvarių pinigų iš narkotikų, prostitucijos, azartinių lošimų ar palūkininkavimo, gangsteriai netrunka susiorganizuoti į galingas grupuotes. Kaip ir sausojo įstatymo laikais, jų veiklos teritorijos budriai ir jėga ginamos, be to, nuolat plečiamos. Pavyzdžiui, triados, atsiradusios Kinijoje, dabar išplito po visą pasaulį. Tačiau nusikaltėlių veiklos metodai šiais laikais keičiasi. Gangsteris dažnai būna panašesnis į banko direktorių negu į nusikaltėlį, ir daugelis jų suprato, kad respektabilus verslas gera priedanga jų nešvariems darbams.

MAFIJOS VIENUOLĖ
51 metų amžiaus sesuo Alvina Mureli buvo suimta 1983, kai policija Neapolyje pradėjo triuškinti organizuotas nusikalstamas gaujas. Rankoje ji laiko Naująjį Testamentą. Jame ji išnešdavo užkoduotus pranešimus nuo kalinčio mafijozo, kurį lankydavo.

PINIGŲ PLOVIMAS
Dauguma gaujų kaupia turtus iš nelegalios prekybos narkotikais. Narkotikų baronai „nešvarias" savo pajamas paprastai paverčia „švariais" pinigais, perfiltruodami per dideles respektabilias kompanijas ir bankus, priklausančius gaujų nariams arba jų tvarkomus.

Mentelė kortoms vartyti

AZARTINIS LOŠIMAS
Greta narkotikų kitas nelegalus pajamų šaltinis – azartiniai lošimai. Jie duoda nusikaltėliams didžiulį pelną esant visai mažoms išlaidoms, nes šansai išlošti labai menki, net jeigu lošiama sąžiningai. Kadangi kinai yra fanatiški lošėjai, šis verslas labai svarbus triadų ekonomikai, ir azartinio lošimo kambarėlių galima rasti visų pasaulio miestų kinų kvartaluose.

Kortų dalytuvas, kad dalytojo rankos beveik nepaliestų kortų

Lažybų žetonai, vadinami „čipsais"

Azartinio lošimo kortos

JAKUDZOS LAIDOTUVĖS
Jakudza apima didžiąją dalį gangsterių veiklos Japonijoje. Nors jų idealas Robinas Hudas, plėšiantis turtuolius, kad atiduotų pinigus vargšams, 1992 Jakudza buvo oficialiai uždrausta už turto prievartavimą ir ginklų kontrabandą. O Jamagučigumi (didžiausios Jakudzos gaujos) lyderį Masahisą Takenaką 1984 nužudė konkurentai. Jo laidotuvėse (kairėje) dalyvavo visi gaujos nariai ir 400 policininkų tvarkai palaikyti.

Masahisa Takenaka

Džiovanis Bruska buvo suimtas pajūrio kurorte Sicilijoje

Durų anga ir laipteliai, iškalti akmenyje

GANGSTERIŲ SUĖMIMAS
Pagerėjusios Žemės rutulio ryšių sistemos padidino daugelio pasaulio šalių policijos efektyvumą ir apsivalymo spartą. Sicilijos sprogdintojo Džiovanio Bruskos areštu 1996 baigėsi viena iš smarkiausių žmogaus medžioklių, ir tai buvo reikšminga pergalė prieš augantį organizuotą nusikalstamumą Sicilijoje ir visoje Italijoje.

Ruletės ratai turi specialų įtaisą, taigi operatorius gali numatyti, kur sustos kamuoliukas

SLAPTŲ SUSITIKIMŲ VIETOS
Per daugybę metų ryšiai tarp mafijos bosų taip pat patobulėjo. Rengiami susitikimai, kai reikia susitarti dėl „biznio" sandėrių. 1985 Italijos policija įsiveržė į urvus po Mikelės Greko, žymiausio Sicilijos mafijos vadeivos, užmiesčio vila. Šioje požeminėje slėptuvėje mafijos vadeivos rengė viršūnių susitikimus.

„RUSŲ MAFIJA"
Sąmyšyje ir suirutėje, kurie prasidėjo yrant Sovietų Sąjungai, atsirado organizuotas nusikalstamumas. Gaujos, žinomos kaip „rusų mafija", darėsi žiaurios, negailestingos ir vis įžūlesnės. Policija į jų smurtą atsakė tokiu pat žiaurumu. Nuotraukoje (viršuje) televizijos žurnalisto Vladislavo Listjevo laidotuvės.

RULETĖS RATAS
Vienas populiariausių azartinių lošimų, ypač dideliuose kazino, yra ruletė. Dešimtmečiais nusikaltėliai lengvai sėmė pinigus prie ruletės rato, nes korumpuoti kazino savininkai rengia nesąžiningus žaidimus. Tačiau pelningiausi lošimai kortomis statant sumas, tarp jų akis, pokeris ir faraonas.

Lošėjai lažinasi, kur sustos kamuoliukas

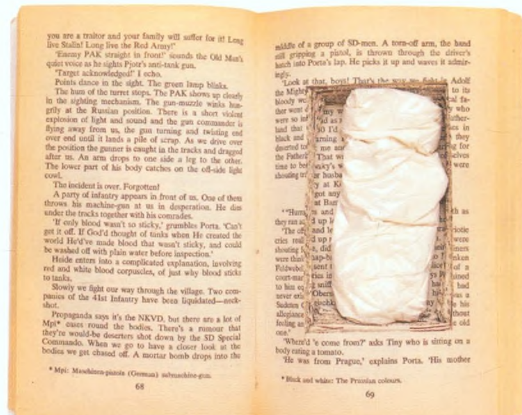

Lošimo žetonas

Šluotelė žetonams surinkti

Kontrabanda ir piratavimas

Kontrabanda yra nelegalus prekių gabenimas iš vienos šalies į kitą. Tai pelningas verslas, nes kontrabandininkas išvengia muitų mokėjimo. Muitai yra mokestis už importuojamas į šalį tam tikras prabangos prekes, tokias kaip tabakas ar alkoholis. Kontrabandininkai gauna pelną įveždami ir tai, kas uždrausta, pavyzdžiui, narkotikus, tokius kaip kokainas ir marihuana. Kitas nusikaltimas, susijęs su sienos pažeidimu, yra piratavimas, arba plėšikavimas jūroje. Piratai užpuldinėja laivus nuo labai senų laikų.

you are a traitor and your family will suffer for it! Long live Stalin! Long live the Red Army!'

'Enemy PAK straight in front!' sounds the Old Man's quiet voice as he sights Pjotr's anti-tank gun.

'Target acknowledged!' I echo.

Points dance in the sight. The green lamp blinks.

The hum of the turret stops. The PAK shows up clearly in the sighting mechanism. The gun-muzzle winks hungrily at the Russian position. There is a short violent explosion of light and sound and the gun commander is flying away from us, the gun turning and twisting end over end until it lands a pile of scrap. As we drive over the position the gunner is caught in the tracks and dragged after us. An arm drops to one side a leg to the other. The lower part of his body catches on the off-side light cowl.

The incident is over. Forgotten!

A party of infantry appears in front of us. One of them throws his machine-gun at us in desperation. He dies under the tracks together with his comrades.

'If only blood wasn't so sticky,' grumbles Porta. 'Can't get it off. If God'd thought of tanks when He created the world He'd've made blood that wasn't sticky, and could be washed off with plain water before inspection.'

Heide enters into a complicated explanation, involving red and white blood corpuscles, of just why blood sticks to tanks.

Slowly we fight our way through the village. Two companies of the 41st Infantry have been liquidated—neck-shot.

Propaganda says it's the NKVD, but there are a lot of Mpi* cases round the bodies. There's a rumour that they're would-be deserters shot down by the SD Special Commando. When we go to have a closer look at the bodies we get chased off. A mortar bomb drops into the

* Mpi: Maschinen-pistole (German) submachine-gun.

68

middle of a group of SD-men. A torn-off arm, the hand still gripping a pistol, is thrown through the driver's hatch into Porta's lap. He picks it up and waves it admiringly.

[illegible]

'Where'd 'e come from?' asks Tiny who is sitting on a body eating a tomato.

'He was from Prague,' explains Porta. 'His mother

* Black and white: The Prussian colours.

69

SENIAUSIAS TRIUKAS

Senas kontrabandinis nelegalių prekių gabenimo mažais kiekiais būdas – paslėpti juos išpjaustytos knygos viduje. Kitas būdas – legalią medžiagą, pvz., talko miltelius, pakeisti panašiai atrodančiu narkotiku, pvz., kokainu.

Mandolina, pagaminta iš nelegaliai eksportuojamo vėžlio kiauto

TIES IŠNYKIMO RIBA

Dėl nepaliaujamos grėsmės nykstantiems gyvūnams buvo pasirašyti tarptautiniai susitarimai, skelbiantys kai kurių paukščių ir kitų gyvūnų žudymą neteisėtu. Taip pat uždrausta kai kuriuos gyvūnus eksportuoti gyvus ir prekiauti jų kailiais, dramblio kaulu ir iltimis. Pavyzdžiui, nuostabus vanagasnapio vėžlio kiautas (kairėje) parduodamas arba visas, kaip retenybė, arba suvenyrų gamybai.

MUITININKAI

Policininkai, dirbantys uostuose ir gaudantys kontrabandininkus, kaip kad šie prancūzų karininkai 1905 (viršuje), vadinami muitininkais. Anksčiausiai uždraustų prekių sąraše buvo alkoholis ir tabakas. Šie gaminiai kontrabandininkų gabenami iki šiol, bet dar dažniau dabar gabenami narkotikai.

Vanagasnapio vėžlio kiautas

VEIDU Į SIENĄ

XVIII a. tarp Anglijos pietinėse pakrantėse gyvenančių kaimiečių buvo paplitęs paprotys stovėti nusigręžus į sieną, kol kontrabandininkai nešdavo iš valčių savo krovinį. Todėl gyventojai, apklausinėjami muitininkų, negalėdavo atpažinti kontrabandininkų; mat bijojo ir jų keršto, ir netekti galimybės įsigyti kontrabandinių prekių.

JAGUARO KAILIS

Tai neteisėtai sumedžioto jaguaro kailis. Jį konfiskavo Brazilijoje valdžios pareigūnai. Daugelyje pasaulio šalių iš prekybos draudžiamais gyvūnų produktais gaunama pajamų, gyvybiškai svarbių žmonėms išgyventi. Kur gyvūnus saugoti reikia labiausiai, ten ir skurdas dažnai būna didžiausias.

LAGAMINŲ TIKRINIMAS

Kol saugumo pareigūnai rūpinasi uostų ar oro uostų saugumu, muitininkai tikrina keleivių bagažą, ieškodami kontrabandinių prekių. Tikrinamas ne kiekvienas lagaminas ar krepšys – pareigūnai vadovaujasi patyrimu, taip pat gauta informacija ir pasirenka krepšius, nujausdami kur gali būti kontrabandinių prekių.

RENTGENO VAIZDAS

Siekiant išgyvendinti tarptautinį terorizmą ir kontrabandą buvo sukonstruotas prietaisas, kuris peršviečia žmones bei jų bagažą ir suranda slepiamą ginklą. Šiuo būdu aptinkami pakeliai su kokainu, monetos, šaunamieji ginklai, plieno ir net plastikiniai peiliai.

VISADA BUDRŪS

Kontrabanda nėra vienintelė blogybė, su kuria kovoja oro transporto policija. Dar prisideda terorizmo grėsmė ir stambaus masto vagystės iš oro uosto sandėlių. Oro uostus saugo ginkluoti saugumo pareigūnai.

Vieta batuose narkotikams paslėpti

PREKIŲ SLĖPIMAS

Pranešti kontrabandą pro akylą muitininką labai sunku. Kokie tik būdai nebuvo išbandyti – nuo tuščiavidurės knygos iki atsarginės automobilio padangos. Dar naudojamasi batais, statulėlėmis, dekoratyviniais daiktais ir suvenyrais.

Tuščiaviduris bato kulnas

Kiaurymė skulptūroje

Būgnas, paruoštas užpildyti narkotikais

PIRATAI

XVI–XVIII a. plačiai paplitę jūrų piratai dabar nebesiaučia, bet kai kur pasaulyje, pvz., Pietų Kinijos jūroje, laivai vis dar užpuolami. Šiuolaikiniai piratai paprastai puola prekybos laivus ir prabangias jachtas.

Gaisras! Gaisras!

DAUGELIO gaisrų priežastis – netyčia palikta deganti cigaretė ar neišjungta viryklė. Tačiau padegama ir tyčiomis. Gaisrams gesinti dauguma šalių turi priešgaisrines tarnybas su gaisrininkų komandomis. Atvykę į gaisro vietą, ugniagesiai privalo įsitikinti, ar visi gyventojai išgabenti į saugią vietą, užgesinti gaisrą ir žiūrėti, kad pastatas nesugriūtų. Jei yra aukų arba atrodo, jog gaisro priežastis tyčinė, pradedamas tyrimas gaisro priežasčiai nustatyti. Jei įtariamas padegimas, pvz., rasta benzino žymių, nusikaltimą išaiškinti padeda policija.

KOVA SU UGNIMI
Gaisrininkai – viena iš pavojingiausių avarinių tarnybų. Gesinant kiekvieną didesnį gaisrą gresia trys pavojai – ugnis ir sprogimas, dūmų įkvėpimas į plaučius ir krintančios degėsių nuolaužos. Saugumą padidina mašinos ir gera įranga, specialūs apsauginiai drabužiai.

Stiklainiai naudojami degėsiams saugoti, nes stiklas, skirtingai nei plastmasė, neturi chemikalų, kurie galėtų užteršti pavyzdžius

PAVYZDŽIŲ SURINKIMAS
Sėkmingam tyrimui labai svarbu surinkti įrodymus. Užteršti pavyzdžiai teismo laboratorijos analizei netiks (p. 146–147). Įkalčiams kaupti ir saugoti pareigūnai nešiojasi stiklainius.

Rankenėlė, reguliuojanti vandenilio tekėjimą

Skalė, rodanti dujų degumo laipsnį

DUJŲ NUSTATYMAS ORE
Kai tik ugnis užgesinama, stengiamasi nustatyti gaisro priežastį. Bandomuoju vandenilio liepsnos įtaisu gaisravietėje galima aptikti degias dujas. Jeigu nustatoma, kad jų yra, dujos identifikuojamos ir gaisro priežastis išaiškėja. Aparato viduje dega atvira vandenilio liepsna. Dujos įsiurbiamos vidun ir teka virš šios liepsnos. Jeigu jos degios, liepsna padidėja ir šis padidėjimas matomas skaitiklio skalėje. Degumo laipsnis nurodo dujų rūšį.

Vandenilio dujų balionas

Dujos įsiurbiamos į aparatą pro antgalį

Dujos teka šiuo vamzdžiu

Šis pailginamasis vamzdis pritvirtinamas prie antgalio, kai dujų ieškoma nepatogiose vietose, pvz., prie lubų ar po grindimis

PADEGIMŲ PRIEŽASTYS

Dažniausiai pasitaiko trys padegimų priežastys: gaisras užmaskuoja kitą nusikaltimą, tokį kaip žmogžudystė, padegama iš keršto, tačiau didžiausias padegimų skaičius susijęs su sukčiavimu. JAV padegimų skaičius labai išaugo ketvirtajame dešimtmetyje per Didžiąją krizę. Firmai, turinčiai finansinių sunkumų, sudegdavo turtas ir ji pasiimdavo draudimo pinigus.

Jeigu krizės metu prekiavai tik obuoliais, padegimų nesigriebdavai, kad surinktum pinigų

NELEMTAS EŽYS

1954 Vokietijoje dr. Miuleris su žmona važiavo namo. Pasak Miulerio, jis išlipęs iš automobilio, mat norėjęs nunešti nuo kelio ežį, o tuo metu automobilis staiga užsiliepsnojęs ir žmona žuvusi. Tačiau likęs automobilyje benzino kanistras ir tai, kad Miuleris turėjo meilužę, iškėlė padegimo prielaidą. Miuleris buvo pripažintas kaltu įvykdžius žmogžudystę ir nuteistas 6 metams kalėti.

Garso matuoklis

DUJŲ ATPAŽINIMAS

Pareigūnai naudoja Dregerio vamzdelius dujoms ore atpažinti. Chemikalų vamzdelis įdedamas į pompą. Pumpuojant oras įsiurbiamas pro vamzdelį. Jei bus dujų, chemikalai pakeis spalvą. Dujos atpažįstamos pagal spalvų lentelę.

Spalvos pasikeitimas rodo, jog ore yra benzino garų

Vamzdelis angliavandeniliui nustatyti, tačiau jis jo neidentifikuoja

Vamzdelis angliavandeniliams, pvz., parafinui ar benzino garams, atpažinti

Metalo detektorius

Nurodo paslėptus potencialiai pavojingus elektros laidus, kurių reikėtų vengti ieškant gaisro priežasčių

Išorės matuoklis

Slankmatis

Padidinamasis stiklas su šviesa

MATAVIMAS

Tolesniam tyrimui būtinas tikslus nusikaltimo vietos aprašymas. Tai ypač svarbu padegimo atveju, nes saugumo sumetimais pastatus kartais tenka greitai nuversti. Išmatuojama vietos apimtis ir atstumai tarp objektų. Lygindami šiuos duomenis su gaisro plitimo ir žalos mastu, pareigūnai gali nustatyti ugnies šaltinį ir greitį. Tikslesniems rezultatams gauti buvo išrasta keletas specialių matavimo prietaisų. Garso matuoklis siunčia garso bangas nuo vieno paviršiaus iki kito ir išmatuoja atstumą tarp jų.

UGNIES ŠALTINIO IEŠKOJIMAS

Jei ugniagesiai mano, kad gaisro priežastis tyčinė, iškviečiamas pareigūnas, padegimo bylų specialistas. Kadangi ugnis plinta į viršų, pareigūnas ugnies šaltinio pradės ieškoti nuo apačios. Viršuje pareigūnai ieško pėdsakų prie lango, pro kurį padegėjas galėjo patekti į pastatą arba iš jo pasišalinti.

Skaitiklis parodo degiųjų dujų kiekį ore

Ilga guminė žarna (kuria eina oras) galima pasiekti neprieinamas vietas

Vartotojas pirmiausia nustato padėtį „Baterija" arba „Aliarmas" ir patikrina, ar prietaisas veikia

Spaudžiant šią „kriaušę", oras leidžiamas pro pavojaus sistemą

DUJŲ PAVOJAUS PRIETAISAS

Nešiojamasis dujų pavojaus prietaisas aptinka dujas ore anksčiau, nei jų susitelkia tiek, kad galėtų sukelti gaisrą. Jis naudojamas ne tik darbo vietoje, kur gali nutekėti nuodingos dujos, bet ir tiriant gaisro priežastis, kad pareigūnai būtų tikri dėl savo saugumo. Bandomasis vandenilio liepsnos įtaisas irgi naudojamas tik tada, kai nustatoma, jog ore nėra tiek dujų, kad uždegus atvirą liepsną galėtų sprogti.

Policijos uniformos

Žandaras

YRA dvi priežastys, kodėl policija ir kitos avarinės tarnybos dėvi uniformas. Pirmiausia, kad juos atpažintų žmonės, kuriems reikia pagalbos, ir persekiojami įtariamieji. Antra, kad patys galėtų atpažinti vienas kitą ir įvykio vietoje būtų atpažįstami kitų tarnybų, pvz., ugniagesių. Kadangi klimatas pasaulyje skiriasi, policijos uniformos taip pat skiriasi. Tačiau nors uniformos yra oficialus drabužis, jos siuvamos taip, kad būtų patogios nešioti ir nevaržytų judesių.

JAV policininko kepurė su snapeliu nuo saulės karštam klimatui

Ant peties seržantas nešioja medžiaginius trijų juostelių antsiuvus

JAV POLICIJA
Šiais policininko marškiniais ir kepure nuo 1990 pirmiausia buvo aprūpinti JAV seržantai. Kartu su laipsnio antsiuvais prie rankovės prisiūta medžiaginė emblema, nurodanti pareigūno departamentą, ir metalinis ženklelis su jo pavarde.

„Trauktukai" (1610)

„Eime!" (1900)

Grandinės kojoms (1902)

Antrankiai (1990)

ANTRANKIAI
„Trauktukai" buvo naudojami nuvesti pasmerktajam iš teismo į kamerą. Dailūs prancūziški „Eime!" buvo ankstesnė dabartinių antrankių forma. Grandinės sukaustyti kojoms yra antrankių variantas. Šitie išliko iš XX a. pradžios kalėjimo kamerų.

Kurtinantis švilpukas

Šaižus švilpukas

ŠVILPIMAS
Nors šiais laikais policininkai pasikliauja automobiliu ir radijo ryšiu, vis dar gaminami ir švilpukai, daugiausia eismui reguliuoti. Šie pagaminti Anglijoje 1990.

Britų „pylerio" tarškynė (1830)

Niujorko naktinė lazda (1990)

Britų policininkės lazda (1990)

Lazda, padaryta 1914 Mančesteryje, Anglijoje

Britų policininko lazda su rankena šone (1990)

LAZDOS
Lazdos padeda sulaikyti nusikaltėlius. Jų dydis ir svoris skiriasi, nelygu kokia paskirtis.

Anglija

Australija

Airija

JAV

Australija

Naujoji Zelandija

Prancūzija

JAV

JAV

TARNYBINIAI ŽENKLIUKAI
Visame pasaulyje policininkai turi ženkliukus, kurie parodo, kokioms policijos pajėgoms jie priklauso. Šie medžiaginiai ženkliukai siuvami prie uniformų nuo 1980.

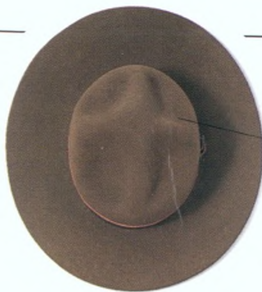

Viena žvaigždutė ant antpečio žymi konsteblį

Žemutinės Saksonijos žemės policijos ženklas

VOKIEČIŲ POLICIJA
Tai Žemutinės Saksonijos žemės, vienos iš 8 Vokietijos žemių, policijos uniforma. Ženklas ant kairės rankovės rodo, kokiam skyriui priklauso pareigūnas. Viena žvaigždutė ant antpečio žymi, kad pareigūnas yra konsteblis.

Plačiakraštė raitelio skrybėlė

Virvelė aplink kaklą prilaiko ginklą

Semas Braunas (odinis diržas) ir šovininė

Tradicinė paradinė uniforma – darbinė uniforma ruda

Ginklo dėklas

RAITOJI POLICIJA
Toks raudonas Kanados karališkosios raitosios policijos munduras dėvimas nuo 1972. Iš pradžių raitieji policininkai ne tik saugojo įstatymus, bet ir veikė kaip vietiniai patarėjai bei tarpininkai. Jų įvaizdis pamažu keitėsi, pvz., nuo 1974 į raitąją policiją buvo priimtos moterys.

Rusijos milicininko kepurė

Majoro žvaigždutės

RUSIJA
Ši kepurė ir munduras Rusijos milicijos majoro (1989). Milicija palaikė teisėtvarką tiek buvusioje Sovietų Sąjungoje, tiek jai suirus Rusijoje. Nuo 1991 Rusija turi kovoti su nepaprastai išaugusiu organizuotu nusikalstamumu.

MOTERYS – POLICIJOS PATRULIAI
Tai britų policijos konsteblės uniforma. Pirmosios moterys pareigūnės į gatves išėjo 1919, kai savanorės sėkmingai pasirodė patruliuodamos per Pirmąjį pasaulinį karą. Dabar jos paprastai patruliuoja gatvėse kartu su policininku vyriškiu ir privalo dalyvauti areštuojant moterį, ją apklausiant arba apieškant.

Kieta skrybėlė praverčia riaušėse

Rankinė, kurioje telpa lazda

Pagal užsakymą pasiūti kostiumai pakeitė ankstesnius, gana nepatogius

Pareigūnės, turinčios policijos viršininko padėjėjos laipsnį, skrybėlė

Britų policininkės skrybėlė

Indijos policininko kepurė

Britų policininko šalmas

Britų (1830) Prancūzų (1920) Italų (1990)

SENIAU IR DABAR
Nors policijos darbas saugoti ramybę ir tvarką išliko tas pats, pasikeitė jos uniformos ir toli pažengė technika, padedanti kovoti su nusikaltėliais. Palyginkite 1830-ųjų lazdą su 1990-ųjų automatu.

Policijos organai

Šerifo ženkliukas

Vengrų policininko tarnybinis pažymėjimas

TAPATYBĖ
Visi pareigūnai privalo nešiotis tarnybinius pažymėjimus, ypač vilkintys civiliniais drabužiais. Pažymėjime įrašyta pareigūno pavardė, pareigos ir įklijuota nuotrauka.

POLICIJA įsivaizduojama kaip uniformuoti pareigūnai, palaikantys viešąją tvarką miestų gatvėse, arba kaip detektyvai, išaiškinantys sunkius nusikaltimus. Iš tiesų dar yra specialių policijos padalinių, veikiančių ypatingomis aplinkybėmis, pavyzdžiui, Japonijoje – riaušėms malšinti, Prancūzijoje – respublikos saugumo ar JAV specialiosios paskirties, daliniai. Dar yra specializuotų transporto priemonių, pavyzdžiui, sraigtasparnių, katerių, motociklų ar žirgų, padaliniai. Tai įgalina suderinti veiksmus nusikaltėliui sučiupti.

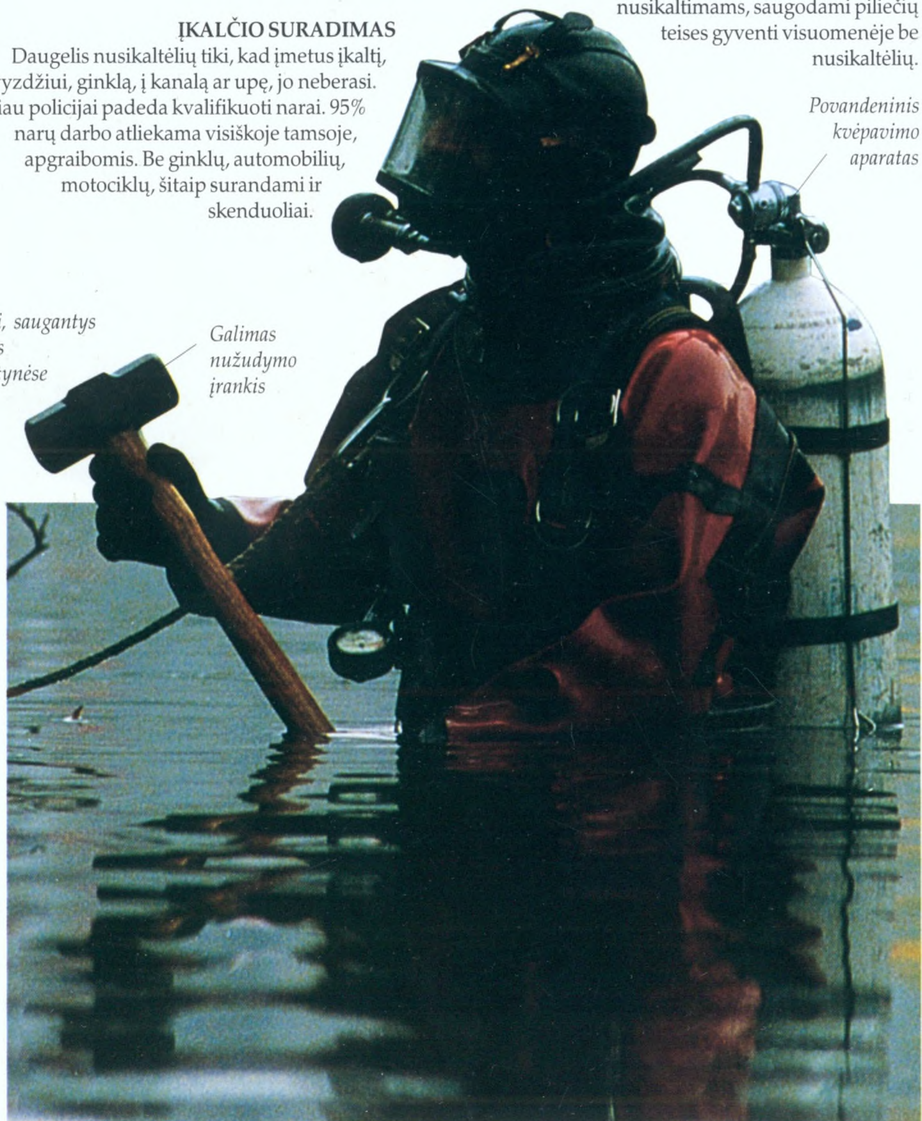

PATRULIAVIMAS
Šalies saugumas ir gerovė daug priklauso nuo policijos patrulių, tokių kaip šis prancūzų policininkas. Pėsti ar važiuoti policijos patruliai budi gatvėse, užkirsdami kelią nusikaltimams, saugodami piliečių teises gyventi visuomenėje be nusikaltėlių.

MINIOS SUVALDYMAS
Situacijose, kai reguliari policija negali suvaldyti maištaujančios minios, tvarkai atkurti pasiunčiami specialiai apmokyti pareigūnai. Japonijoje savo efektyvumu garsėja riaušių policija (viršuje).

ĮKALČIO SURADIMAS
Daugelis nusikaltėlių tiki, kad įmetus įkaltį, pavyzdžiui, ginklą, į kanalą ar upę, jo neberasi. Tačiau policijai padeda kvalifikuoti narai. 95% narų darbo atliekama visiškoje tamsoje, apgraibomis. Be ginklų, automobilių, motociklų, šitaip surandami ir skenduoliai.

KELIŲ PATRULIS
Dėl didelio greičio ir manevringumo motociklai tapo būtiniausia policijos transporto priemone. Daug kur policija turi motociklininkų dalinius. Los Andželo kelių policija (kairėje) patruliuoja plentuose, greitkeliuose ir didmiesčio gatvėse.

POLICIJOS SNAIPERIAI

Labai taikliai šaudantys pareigūnai talkina policijai per apsupimus ar išlaisvinant įkaitus. Įsakymas nušauti duodamas tik tada, kai kitų galimybių nelieka, nes visuomet kyla grėsmė pataikyti į pašalinį. Šie ginkluoti pareigūnai skiriasi nuo visų kitų policininkų.

Greitašaudis šautuvas su optiniu taikikliu

Ir vyrams, ir moterims tinkamas apsauginis šalmas

GELBĖJIMAS KALNUOSE

Gelbėti žmones kalnuose padeda specialios policijos komandos, sudarytos iš patyrusių alpinistų. Pareigūnų (viršuje), kurie dirba Prancūzijos Alpėse, nuomone, skubėti pagalbon idealiai tinka motociklai. Šie kalnų motociklai daug lengvesni už tuos, kuriais patruliuojama greitkeliuose, ir panašesni į naudojamus kroso lenktynėse.

Pareigūno apsiaustas, dėvimas lyjant, laikomas šiame odiniame dėkle

Policijos žirgams leidžiami garsūs minios rėkavimų ir orkestrų įrašai, kad jie priprastų prie triukšmo

Pusę savo darbo savaitės raiteliai praleidžia šukuodami ir valydami arklius

RAITOJI POLICIJA

Daugelis šalių turi ir raitąją policiją, kuri paprastai dalyvauja iškilmėse ar palaiko tvarką minioje. Pirmasis raitas britų patrulis sudarytas 1763 iš poros Bovo gatvės ranerių (p. 10). 1805 buvo įvestas gausesnis patrulis. Dėl mundurų spalvos pareigūnus žmonės vadino „Raudonkrūtėmis liepsnelėmis“. Šiandien Londono policijos patrulinė tarnyba turi apie 200 žirgų. Čia matome vieną iš raitininkių (dešinėje).

Ilga lazda, naudojama riaušėms malšinti

Rinktiniai treigiai ar ketvergiai žirgai, kaip ir raiteliai, treniruojami beveik porą metų

KANADOS RAITELIAI

Kanados karališkoji raitoji policija sukurta 1873, kad galėtų patruliuoti plačiose vakarų prerijose. Ir šiais laikais tai viena iš veiksmingiausių ir labiausiai patyrusių policijos pajėgų pasaulyje. Protingi ir judrūs žirgai šiuose kraštuose puikiai tinka.

Detektyvai

Ištirti nusikaltimą ir nustatyti kaltininką gali detektyvai. Apklausinėdami liudininkus, ieškodami nors ir menkiausių įkalčių, detektyvai stengiasi nuosekliai atkurti įvykius, kol išsiaiškina, kas įvyko. Dauguma detektyvų yra kriminalinio skyriaus pareigūnai, bet daug jų dirba ir privačiose agentūrose. Tai privatūs sekliai. Juos galima pasisamdyti už sutartą užmokestį. Visuomenės susižavėjimas detektyvų darbu matyti iš knygų, kino ir televizijos filmų. Ir tikri detektyvai, ir išgalvoti personažai, kad ir kaip skiriasi jų metodai ir techninės priemonės, turi bendrą tikslą – kovoti su nusikaltėliais.

SERAS ARTŪRAS KONAN DOILIS
Turbūt garsiausias pasaulyje detektyvas yra Šerlokas Holmsas, sukurtas XIX a. pabaigoje anglų rašytojo Konan Doilio (1859–1930) knygose. Aiškindamasis nusikaltimus, Holmsas vadovavosi logine dedukcija ir skyrė dėmesį net mažiausiai smulkmenai. Tačiau nedaug kas žino, jog Konan Doilis pats buvo seklys mėgėjas ir jam teko tirti daug svarbių bylų.

ŽVILGSNIS IŠ ARTI
Kartais net mažiausios dalelės padeda išaiškinti nusikaltimą, todėl labai svarbu padidinti objektus. Laboratorijose mikroskopas yra vienas iš vertingiausių techninių priemonių. Savo ruožtu seklys turi aiškiai matyti sekamą žmogų ir jo veiklą, pats likdamas nepastebimas. Šiuo atveju jis naudosis žiūronais.

Seklio žiūronai

Okuliarai reguliuojami atsižvelgiant į žmogaus regėjimą

Tiriantis nusikaltimo vietą pareigūnas padidinamuoju stiklu gali identifikuoti smulkius įkalčius, pavyzdžiui, plaukus ar audinio pūką

MEGRĖ
Populiarus prancūzų detektyvas komisaras Žiulis Megrė iš kriminalinės policijos yra daugybės romanų, apsakymų, kino ir televizijos filmų pagrindinis herojus. Megrė 1930 sukūrė belgų rašytojas Žoržas Simenonas. Komisaras visur atpažįstamas iš savo firminės pypkės.

TARPTAUTINĖ AGENTŪRA
Viso pasaulio policija kovai su nusikalstamumu vienijasi į Interpolą (Tarptautinė kriminalinės policijos organizacija). Policijos detektyvai gali naudotis kompiuterio duomenimis, pirštų atspaudais, nusikaltėlių aprašais, surinktais daugiau nei iš 100 šalių – Interpolo narių. Nuo 1989 Interpolo būstinė įsikūrusi Lione, Prancūzijoje.

RAIMONDO ČANDLERIO MARLOU
Populiarus grožinės detektyvinės literatūros personažas yra šiurkštus, šaltakraujis seklys, vienišas gyvenantis skurdžioje didmiesčio gatvėje. Toks yra Filipas Marlou, sukurtas 1930 rašytojo Raimondo Čandlerio. Jis įamžintas romanuose, kino ir televizijos filmuose.

PONIA KERNER
Anetė Kerner, žymiausia Britanijos detektyvė, dirbo nuo trečio iki šešto XX a. dešimtmečio. Ji pagarsėjo kaip „persikūnijimo karalienė" ir vienodai keldavo pasitikėjimą tiek persirengus padavėja nusikaltėlių kavinėje, tiek aukštuomenės dama, tirdama brangakmenių vagystę. Kartą ji apsimetė narkomane, kad išaiškintų opiumo prekeivių gaują.

Alanas Pinkertonas

PRIVAČIOS AKYS, KURIOS NIEKADA NEMIEGA
1850 JAV detektyvas Alanas Pinkertonas įkūrė seniausią pasaulyje privačią detektyvų agentūrą, kuri efektyviai veikia iki šiolei. Posakis „privačios akys" kilęs iš Pinkertono agentūros ženklo – žodžių „Mes niekada nemiegame", parašytų po atmerkta akimi.

Įsilaužimo įrankių rinkinys

Dildė

Rakto ruošinys

Įrankis užraktams tirti

NUSIKALTIMO ĮRANKIAI PRIEŠ NUSIKALTĖLIUS
Ne tik plėšikai turi rinkinius įrankių atidaryti užraktams. Daugeliui detektyvų ir slaptųjų agentų taip pat reikia patekti pro užrakintas duris ieškant narkotikų, vogtų prekių ar informacijos apie nusikaltimą. Šiais įrankiais (kairėje) galima atidaryti beveik visus užraktus.

Specialus telefotoobjektyvas fotografuoti iš tolo

SEKLĖ AIŠKIAREGĖ
Estelė Roberts buvo garsi anglų detektyvė aiškiaregė, dirbusi kartu su policija. Roberts turėjo aiškiaregystės dovaną: jeigu jai duodavo kokį aukos asmeninį daiktą, ji galėdavo aiškiai įsivaizduoti nusikaltimo vietą, o kartais net nusikaltėlio veidą.

Standartinis fotoaparato objektyvas

ĮKALČIŲ FIKSAVIMAS
Vykdant kriminalinį tyrimą reikia surinkti įkalčius. Gyvybiškai svarbi būna fotografų surinkta informacija. Nuotraukoje galima užfiksuoti nusikaltėlių susitikimą ar nusikaltimo vietą, kol įkalčiai dar neatsidūrę teismo laboratorijoje. Kriminalinė policija visuomet turi ekspertų-fotografų.

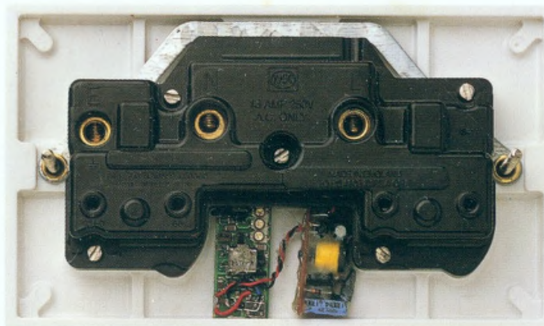
Slaptas sekimas

JEIGU planuojate nusikaltimą arba norite pagauti nusikaltėlį, svarbu turėti informacijos. Pavyzdžiui, banko plėšikui svarbu žinoti laiką, kada bankas gabena pinigus, o policijos pareigūnui svarbu žinoti, kada planuojamas antpuolis. Seniau informacija buvo renkama gana paprastai. Plėšikas, kartais turintis bendrininką banko viduje, stebėdavo ir laukdavo. Tą patį darydavo ir pareigūnas, padedamas nusikaltėlių pasaulio informatorių. Tačiau šiandien dėl didžiulės technologijų pažangos surinkti slaptą informaciją visai lengva. Uždarosios grandinės televizijai stebint ištisą parą, klausantis telefono pokalbių paslėptais mikrofonais, prijungtais prie mažyčių radijo siųstuvų, ir pasinaudojant ultravioletiniu geliu, atvedančiu detektyvą pas vagį, nusikaltėlius galima pamatyti, išgirsti ir susekti kiekvienoje nusikaltimo stadijoje.

VISADA REGINTI AKIS
Uždarosios grandinės televizijos išradimas labai palengvino kovą su nusikalstamumu. Uždaroje grandinėje signalai iš kameros kabeliais ar telefono laidais siunčiami į televizoriaus ekraną. Kameros įrengiamos tokiose vietose kaip parduotuvės ar bankai. Jos nusikaltėlius nufilmuoja, kad būtų galima atpažinti. Kameros naudojamos ir teismuose. Jauni ir jautrūs žmonės gali būti apklausinėjami atskirame kambaryje, o vaizdas tiesiogiai transliuojamas į teismo salę.

„BLAKĖ"
Žemiau kairėje yra baterijomis maitinama degtukų dėžutės dydžio „blakė". Joje yra mikrofonas, prijungtas prie radijo siųstuvo. Garso signalai iš paslėptos „blakės" pagaunami radijo imtuvu ir perduodami į ausines.

„BLAKĖS" ELEKTROS ŠAKUTĖS LIZDE
Šis elektros šakutės lizdas atrodo kaip ir visi. Net nuėmus dangtelį miniatiūrinio pasiklausymo įtaiso nematyti. Tai mažytis siųstuvas, kuris garsus iš kambario radijo bangomis siunčia į tolimą imtuvą. Kartais signalai per tinklo kabelius perduodami tiesiai į imtuvą, įjungtą į bet kurį kitą lizdą toje pačioje grandinėje.

Radijo imtuvas su ausinėmis

PASLĖPTA KAMERA
Šis drobinis ant peties nešiojamas krepšys pritaikytas videokamerai paslėpti. Vienas segtukas nuimtas, kad atsirastų skylė. Krepšio viduje kamera įpakuota taip, kad objektyvas žvelgtų pro skylę. Todėl iš krepšio galima filmuoti niekam to nepastebint.

Normalaus dydžio objektyvas. Kai kurios kameros būna su degtuko galvutės dydžio objektyvais

Paprastas drobinis sportinis krepšys

Kamera apkamšoma drabužiais, kad ją apsaugotų ir laikytų reikiamoje padėtyje

Krepšyje yra skylė, pro kurią kameros objektyvas sugauna vaizdą

Radijo imtuvas

Piniginė su siųstuvu

Magnetas aliarmui atšaukti

PAVOJINGA PINIGINĖ
Jei ši piniginė pajudinama, radijo siųstuvas įjungia signalizacijos sistemą. Vagis, pabandęs ištraukti piniginę iš krepšio ar stalčiaus, tučtuojau būtų susektas. Magnetu perbraukus per piniginę, aliarmas atšaukiamas.

Laidas, prisegtas prie dokumento, sujungia jį su signalizacijos sistema, jei į dokumentą kėsinamasi

Signalizacija

Magnetinė juostelė

SPĄSTAI STALČIUJE
Šie prietaisai išduoda vagis, mėginančius vogti iš rašomojo stalo stalčių. Žemesnis prietaisas su dviem magnetais, sujungtais laidu. Vienas magnetas pritvirtintas prie stalčiaus apačios, kitas – prie viršaus. Jei stalčius traukiamas, suardomas magnetinis laukas ir įsijungia signalizacija (viršuje dešinėje).

UV pasta, gerai limpanti prie metalo

Vata milteliams užtepti

Teptukas pastai užtepti

UV spalvotos kreidutės baldams ar dėžėms pažymėti

Pirštinės, saugančios detektyvo ranką dirbant

UV milteliai, barstomi ant medinių ar popierinių daiktų

Mėlyni UV milteliai, barstomi ant mėlynų daiktų

UV plunksnakotis

Milteliai, matomi tik koncentruoti, bet vos užbarstyti – nematomi

Pincetas banknotams ar monetoms laikyti apibarstant

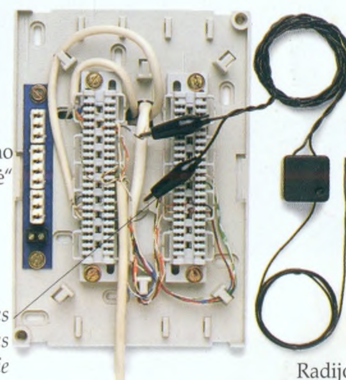

PRIEŽIŪRA
Šiame kadre iš filmo „Priežiūra" detektyvas slaptai stebi pro žiūronus. Detektyvai taip pat klausosi telefono pokalbių ir naudojasi kitomis klasikinėmis gudrybėmis, kad nepaleistų iš akių svarbiausių liudytojų ir įtariamųjų.

ULTRAVIOLETINIS DETEKTORIUS
Vienas iš būdų apkvailinti nusikaltėlius – pažymėti vertingus daiktus medžiaga, nematoma paprastoje šviesoje, bet išryškėjančia ultravioletinėje. Vagiui liečiant daiktus, medžiaga patenka jam ant rankų. Kitas būdas – pažymėti daiktus medžiaga, kuri bespalvė, kol nesudrėksta. Vagis imdamas daiktus susitepa rankas, pamažu jų drėgmė sukelia medžiagos reakciją, ir jos pasidaro spalvotos. Ultravioletiniais žymikliais užrašomas ant daiktų savininko vardas. Jeigu jie pavagiami ir policija juos suranda, tuomet lengvai galima susisiekti su savininku.

Telefono „blakė"

Laidas prijungiamas tiesiogiai prie linijos

Radijo siųstuvas

PRISIJUNGIMAS
Policijai dažnai prireikia pasiklausyti telefono pokalbių. Vienas iš pasiklausymo būdų – prijungti laidus ir siųstuvą prie grandinės sujungimo dėžutėje už pastato ribų. Kitas būdas – įmontuoti radijo siųstuvą tiesiog į telefono ragelį ir transliuoti pokalbį į imtuvą.

Nusikaltimo vieta

VIETA, kur įvyko nusikaltimas, vadinama nusikaltimo vieta. Pirmasis policijos pareigūnų, atvykusių į nusikaltimo vietą, darbas – ją aptverti, kad nedingtų įkalčiai. Ten neįleidžiamas joks pašalinis žmogus. Dirba tik pareigūnai specialistai, kurių labai akylos ir prityrusios akys ieško įkalčių, jie vėliau siunčiami į teismo ekspertizės laboratoriją. Teismo ekspertizė padeda kriminalistams išaiškinti nusikaltimą moksliniais metodais. Šiuolaikinės teismo ekspertizės pradininkas yra prancūzas Edmonas Lokaras, kuris 1910 sukūrė savo „mainų teoriją". Ji sako, jog nusikaltėliai iš nusikaltimo vietos visuomet ką nors išsineša arba joje palieka. Nusikaltėlis gali išsinešti aukos plaukų ar kraujo arba žemių ant padų, o palikti pirštų atspaudus, pėdsakus ar drabužių siūlelius. Šiuos įkalčius surenka kriminalistai.

ŽMOGŽUDYSTĖ!
Žmogžudystės atveju aukos kūnas kuo greičiau turi būti išgabentas iš nusikaltimo vietos apžiūrai ir skrodimui. Tik pirma gydytojas turi patvirtinti, jog auka mirusi. Paskui teismo medicinos patologas atlieka preliminarią apžiūrą. Po to kreida ar juostele apvedami lavono kontūrai, kad detektyvai žinotų jo padėtį. Tuomet kūnas išgabenamas į ligoninės lavoninę, kur atliekamas skrodimas.

Dantytais galais patogu paimti šlapią ar slidų daiktą

ĮKALČIŲ RINKIMAS
Šioje nuotraukoje matote, kaip ieškoma informacijos žmogžudystės vietoje Niujorke. Niekas nebuvo paliesta ar pastumta, todėl nusikaltimo vietos ekspertams ir fotografams nelengva rasti nusikaltimo smulkmenų. Policijos fotografas fiksuoja viską, kas gali būti svarbu, filme, o jo kolega ieško daiktinių įrodymų, kuriuos vėliau pasiųs į teismo ekspertizės laboratoriją.

PLATUS ZONDAS
Šį įrankį kriminalistai naudoja nusikaltimo vietoje. Žnyplės padeda pareigūnui apieškoti įtariamąjį ar jo nuosavybę nerizikuojant būti sužeistam, pavyzdžiui, atlenktu peiliu, ir nesugadinant daiktų, ant kurių gali būti pirštų atspaudų. Jomis taip pat galima paimti įkaltį jo nepaliečiant.

Specialios rankenos leidžia daiktą tvirtai sugriebti

Įkalčių etiketės

Batų apmautai

Rašalo pirštų atspaudams padėkliukas

Magnetinis pirštų atspaudų šepetukas (p. 45)

Pirštų atspaudų milteliai

Pirštų atspaudų šepetukas vamzdelyje

KRIMINALISTO ĮRANKIAI

Kadangi nusikaltimo vietos tyrimas turi būti atliktas nedelsiant, sutaupoma laiko, jei kriminalistas turi įrankių lagaminėlį. Jame sudėti reikmenys pirštų atspaudams paimti (p. 44–45) ir maišeliai bei vamzdeliai įkalčiams rinkti ir saugoti. Pareigūnas apsirūpina kombinezonu, kepure, pirštinėmis ir batų apmautais, kad neįneštų į nusikaltimo vietą svetimų medžiagų.

Kaukė, kad neįkvėptum pirštų atspaudų miltelių ar kenksmingų garų

Smailas aštrus skalpelis pakelti ploniems plaukeliams ar siūleliams

Metalinis metras kraujo dėmei išmatuoti

Įvairiais kampais pasukamas veidrodis parodo, kas už daikto ar po juo

Pincetas mažiems gabalėliams rinkti

Batų apmautai, kad kriminalistas neatneštų ant padų svetimų medžiagų

Kepurė, kad nenukristų koks plaukas

Reikmenys įkalčiams rinkti

Didinamasis stiklas

NUSIKALTIMO VIETOJE

Šis pareigūnas, dėvintis plastikinį kombinezoną, apsaugines pirštines ir batų apmautus, ieško įkalčių žolėje. Jis turi lagaminėlį įrankių, kuriais renka įrodymus. Tai gali būti sunkus darbas, nes lauke, kitaip nei patalpoje, nusikaltimo vieta gali apimti labai didelį plotą. Įkalčiai taip pat gali būti pajudinti ar sugadinti gyvulių arba oro.

Sekimas įkalčiais

KRAUJO LAŠAI
Specialiai parengtam kriminalistui (p. 40–41) kraujo žymės būna labai iškalbingos. Pagal kraujo lašų formą ant lygaus paviršiaus galima pasakyti, iš kokio aukščio jie krito. Nutiškęs ant sienos kraujas gali parodyti, iš kurios pusės tryško. Čiurkšlės, klanai, dėmės ar išsidriekę pėdsakai padeda atskleisti aukos ir nusikaltėlio judėjimą ir susieti nusikaltimo detales.

Iš pirmo žvilgsnio nereikšmingi pėdsakai, aukos ar nusikaltėlio palikti nusikaltimo vietoje, yra svarbūs įkalčiai, kurie gali padėti policijos tyrimui. Tai pirštų atspaudai ar padangų ir batų pėdsakai, kurie gali padėti nustatyti nusikaltėlį, arba kraujo dėmės, galinčios parodyti, kur ir kaip įvyko nusikaltimas. Kriminalistai rūpestingai ir visapusiškai nagrinėja kiekvieną nusikaltimo vietos metrą. Kartais įkalčiai nepatyrusio asmens lieka nepastebėti. Ryškesni įkalčiai, pvz., kulkų skylės ar sudaužytas stiklas, lengvai pastebimi, bet jiems ištirti reikia specialaus pasirengimo ir priemonių. Ginklo padaryta žala irgi gali suteikti įkalčių, pvz., kulkos sudaužytas stiklas gali palikti pėdsaką ant nusikaltėlio drabužių.

Iššauta kulka lekia vamzdžiu, įgydama žymes

Šaunamojo daužiklio ant šovinio paliktos žymės

KULKŲ ŽYMĖS
Šoviniai susideda iš dviejų dalių – kulkų ir tūtelių. Iš ginklo iššauta kulka lekia vamzdžiu, įgydama tik šiam ginklui būdingas žymes, kurios palyginamos su bandomąja kulka, iššauta iš to paties ginklo. Šaunamasis daužiklis palieka žymes ant šovinio tūtelės. Todėl rastas ginklas gali būti susietas su padarytu nusikaltimu.

BATŲ PĖDSAKAI
Batų pėdsakai atsispaudžia minkštoje žemėje arba kraujyje, dažuose ar tepale. Pėdsakai nusikaltimo vietoje nufotografuojami, kad vėliau būtų galima palyginti su įtariamojo batais. Identifikuoti padės padų modelis ir nudėvėjimo ar suplyšimo žymės.

PADANGŲ PĖDSAKAI
Padangų pėdsakai tokie pat, kaip ir batų. Juos galima palyginti su įtariamojo automobilio padangomis ir atpažinti pagal nusidėvėjimo raštą. Toliau policijai padeda tai, kad skirtingiems automobilių modeliams gaminamos skirtingų rūšių padangos.

Sugadintas padangos pėdsako raštas sako, kad du išorinio padangos krašto protektoriai nusidėvėję

ŠŪVIAI PER STIKLĄ
Šaunamųjų ginklų ir amunicijos tyrimas vadinamas balistika. Teismo laboratorijoje balistikos ekspertai bandymais pademonstruoja, kokį efektą sukelia kulkos, iššautos iš įvairaus nuotolio ir per nevienodo storumo stiklą (viršuje). Šia informacija pasinaudojama, nusikaltimo vietoje tiriant kulkos skylę stikle. Tai padeda nustatyti, iš kur buvo šauta.

Laužtuvas atidaryti langams ar durims

IŠDAUŽTAS STIKLAS

Išdaužto stiklo kraštai būna rantuoti. Išdaužto lango stiklą galima vėl sudėti kaip sudedamąjį paveikslėlį. Įtariamojo automobilyje aptikta stiklo šukė palyginama su stiklu, paimtu iš nusikaltimo vietos. Jei ranteliai atitinka, stiklas iš to paties lango.

REFRAKCIJOS INDEKSAS

Mažytės stiklo šukelės, rastos ant įtariamojo drabužių, gali būti per mažos sudėlioti visam stiklui. Jos palyginamos su stiklu iš nusikaltimo vietos išmatuojant refrakcijos indeksą, arba šviesos spindulio lūžimo kampą jam einant pro stiklą. Skirtingos rūšies stiklai turi skirtingus refrakcijos indeksus.

Nusikaltimo vietoje likusios skiedros nuo kalto

Dulkių siurblio iš įtariamojo namų maišelyje gali būti dulkių iš nusikaltimo vietos

Dulkės

Žemė

DULKIŲ IR ŽEMĖS ANALIZĖ

Kadangi dulkės ir žemės ant įtariamojo batų, drabužių, plaukų ir odos lengvai išnešamos iš nusikaltimo vietos, naudinga jas palyginti su dulkėmis ir žemėmis toje vietoje. Tiek dulkių, tiek žemės sudėtis labai įvairuoja net ir mažame plote, taigi ši analizė gali pasirodyti gana tiksli.

Plastikiniame maišelyje, išmestame įtariamojo namuose, gali būti parduotuvės čekis, parodantis, kur pirktas nusikaltimo vietoje rastas daiktas

ĮKALČIAI ŠIUKŠLĖSE

Įvykus nusikaltimui, įkalčių ieškoma ir šiukšlių dėžėse bei konteineriuose. Pavyzdžiui, išmesti dokumentai ar laiškai gali atskleisti įtariamojo veiklą per keletą savaičių iki nusikaltimo. Tikras įrodymas, pavyzdžiui, ginklas ar sutepti drabužiai, gali būti surastas šiukšlių konteineryje.

DOKUMENTŲ PERŽIŪRĖJIMAS

Kiekvieno žmogaus rašysena vis kitokia. Rašysenos ekspertas brūkštelėtą raštelį gali priskirti įtariamajam, kurio rašyseną pažįsta. Net ir tuščiame lape gali būti įsispaudusios žymės nuo rašymo ant lapelio, kuris vėliau išplėštas. Tai irgi gali padėti identifikuoti įtariamąjį.

Kaltas atidaryti užraktui

LABORATORIJOJE

Daugelis teismo ekspertizės laboratorijų specializuojasi vienoje kurioje mokslo šakoje, pavyzdžiui, biologijoje, chemijoje ar balistikoje. Dalis įrangos pritaikyta tai šakai, bet visos laboratorijos dažniausiai pasikliauja lyginimų mikroskopais (p. 46–47). Daug dirbanti laboratorija (kairėje) yra gana tipiška. Čia laukia analizės šimtai įkalčių iš daugybės nusikaltimų vietų.

ĮRANKIŲ PALIKTOS ŽYMĖS

Įsilaužimų vietose paprastai lieka žymės nuo įrankių, kuriais atplėšiamos durys ar langas. Kadangi įrankis kietesnis negu medinis rėmas, jis paliks savo formos atspaudą. Kartais jis palyginamas su įnagiu, priklausančiu įtariamajam, – ypač jeigu jis yra išskirtinės formos ar su ankstesnio sugadinimo žymėmis.

Pirštų atspaudai ir DNR

DAUGELYJE senovės civilizacijų buvo žinoma apie unikalią pirštų galų gūbrelių ir griovelių prigimtį. Pavyzdžiui, Kinijos puodžiai pasirašydavo ant savo darbo piršto atspaudu. Tačiau tik 1858 Anglijos valstybės tarnautojas Indijoje Viljamas Heršelis pareiškė, kad nėra dviejų žmonių su vienodais pirštų atspaudais ir kad pirštų atspaudai senstant nekinta. Baigiantis XIX a. mokslininkai išrado atspaudų klasifikacijos metodą, kad juos būtų galima lengvai atpažinti. Kaip yra unikalūs individo pirštų atspaudai, taip kiekvienoje individo kūno ląstelėje yra unikali ir dezoksiribonukleino rūgštis (DNR). 1984 mokslininkai atrado, kaip iš kūno skysčių, raumens, odos ar plaukų šaknų atkurti DNR kontūrą, kartais vadinamą genetiniu pirštų atspaudu. Lygindami genetinę informaciją iš teismo laboratorijos pavyzdžio su įtariamojo genetine informacija, ekspertai jo kaltę gali įrodyti arba paneigti.

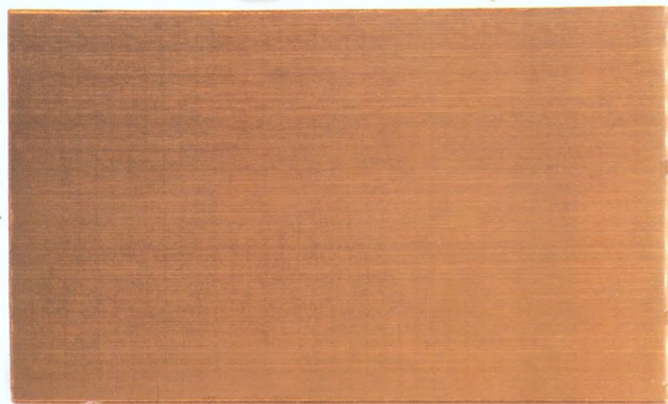
FRENSIS GALTONAS
Anglų mokslininkas Frensis Galtonas, gimęs 1822, pirmasis pradėjo identifikuoti asmenybę pagal pirštų atspaudus. Sudėtingi šiuolaikiniai metodai grindžiami klasifikacijos sistema, kurią jis sugalvojo XIX a.

Volelis rašalui ant lakšto užtepti

Rašalas pirštų atspaudams

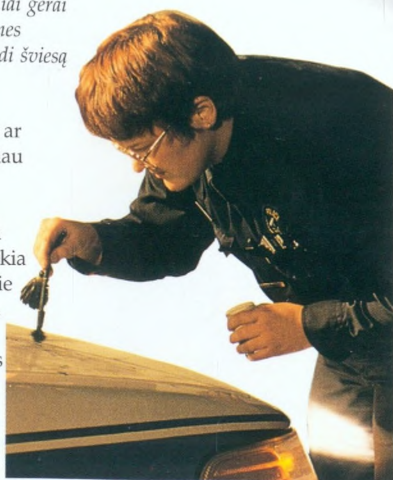

RAŠALAS IR VOLELIS
Įtariamojo piršto atspaudai imami taip: plonas juodo rašalo sluoksnis voleliu užtepamas ant metalinio lakšto, tuomet kiekvieno piršto galiukai vienas po kito, nuo vieno nago šono iki kito, prispaudžiami prie rašalo, o ant balto popieriaus atspaudžiami atspaudai.

Aliuminio milteliai gerai fotografuojami, nes aliuminis atspindi šviesą

Juostelė atspaudams nuo paviršiaus nuimti

ATNAUJINIMAS
Jei pirštų atspaudai palikti kraujyje ar dažuose, juos lengva pastebėti. Tačiau daugumą atspaudų ant įvairių paviršių palieka riebaluoti ir prakaituoti pirštai, ir tada jų beveik nematyti. Norint juos išryškinti, reikia apibarstyti smulkiais milteliais, kurie prilimpa prie riebaluoto paviršiaus. Milteliais padengti atspaudai nuimami nuo paviršiaus ant lipnios permatomos juostelės ir tuomet nufotografuojami. Šis pareigūnas barsto milteliais atspaudus ant pavogto automobilio.

Vėduoklės formos teptukas didesniems plotams barstyti

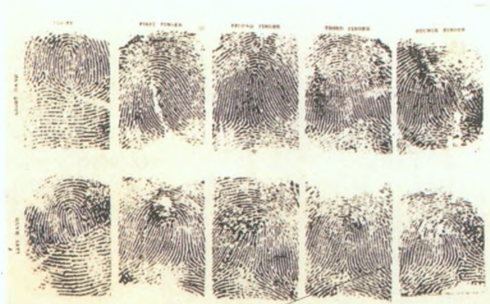
Teptukas ilgu kotu, kad pasiektų kampus

Teptukas labai smulkiems milteliams barstyti

Švelnus teptukas aliuminio milteliams barstyti

XIX a. pirštų atspaudų lakštas

Įvairūs pirštų atspaudai

ATSPAUDŲ KATALOGAVIMAS
Pirštų atspaudų pavyzdžiai yra saugomi, taigi įtariamojo pirštų atspaudus, rastus nusikaltimo vietoje, galima palyginti su jau turimais. Specialistai ieško tarp jų panašumų. Pavyzdžiui, Britanijoje norint patvirtinti, jog atspaudai sutampa, privaloma surasti 16 jų panašumų. Šis skaičius įvairiose šalyse skirtingas. Kadangi saugomų pirštų atspaudų skaičius labai išaugo, buvo sukurta kompiuterinė sistema, sugebanti kaupti pavyzdžius ir palyginti apie 60 000 pirštų atspaudų per sekundę.

Arka

Kilpa

Vainikas

Mišrūs

PIRŠTŲ ATSPAUDŲ PAVYZDŽIAI
Baigiantis XIX a. britų policijos pareigūnas Edvardas Henris patobulino pirštų atspaudų klasifikacijos sistemą. Pagal ją visus pirštų atspaudus galima suskirstyti į keturis pagrindinius tipus. „Arkose“ gūbreliai išsidėstę lanku nuo vieno piršto šono iki kito, „kilpose“ jie sukasi atgal, „vainikuose“ sudaro ratą. Kai kuriuose atspauduose pasitaiko visų tipų gūbrelių, tokie atspaudai yra „mišrūs“.

Metalinis lakštas pirštų atspaudams imti

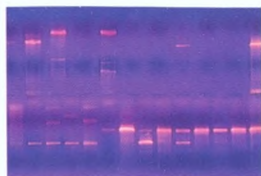
Specialus teptukas, kurį sudaro magnetinis vamzdelis, įdėtas į kitą. Kai vidinis vamzdelis patraukiamas atgal, magnetas paleidžia daleles

MAGNETINIS SPAUDIMAS
Barstomieji milteliai būna iš įvairių medžiagų, nelygu ant kokio paviršiaus paliktas atspaudas. Vieni milteliai labiau tinka lipniems paviršiams, kiti – popieriui ir kartonui.

Delno atspaudas, padarytas aliuminio milteliais

Alekas Džefris žiūri į DNR pavyzdžius

ĮRODYMAS MOLEKULĖJE
1984 anglų mokslininkas Alekas Džefris pasiūlė identifikacijai taikyti DNR kontūrą. Jis aptiko, jog atskiroje DNR molekulėje informacijos seka kiekvieno individo (išskyrus identiškus dvynius, turinčius tą pačią DNR) unikali. Panašiai kaip pirštų atspaudai, DNR kontūras gali susieti įtariamąjį su nusikaltimo vieta.

BIOLOGINIS „MODELIS“
Iš bet kurio žmogaus audinio ar kūno skysčio galima sukurti asmens biologinį „modelį“. Jis vadinamas DNR pavyzdžiu ir atrodo kaip dryžuotas prekės kodas.

NAPOLEONO MIRTIS
Oficialiai buvo laikoma, jog Napoleonas Bonapartas 1821 mirė nuo skrandžio vėžio. Tačiau sklido atkaklūs gandai, jog jis buvęs nunuodytas. 1960 teismo medikų grupė tyrė Napoleono plaukų sruogą, nukirptą nuo galvos tuoj jam mirus. Rastas arseno kiekis 13 kartų viršijo normą. Nuodai galėjo būti paskirti tyčia arba išgerti atsitiktinai.

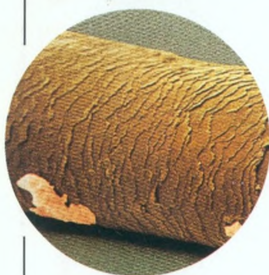
Teismo ekspertizė

Nepaisant technologijos pažangos, svarbiausi teismo ekspertizės principai išliko tie patys. Teismo eksperto išvados dažniausiai remiasi palyginimu. Ekspertas lygina plauką, rastą nusikaltimo vietoje, su įtariamojo plauku arba derina drabužio siūlą, rastą įtariamojo automobilyje, su aukos dėvėtais drabužiais. Pagrindiniai jo darbo metodai – apžiūrėjimas mikroskopu ir cheminė analizė. Teismo laboratorijoje naudojami kelių tipų mikroskopai; elektroniniai mikroskopai didina objektus daugiau negu 150 000 kartų, todėl identifikacija ir palyginimas tampa tikslesni. Lyginimo mikroskopai leidžia ekspertui apžiūrėti iš karto du pavyzdžius ir juos palyginti. Kitų tipų mikroskopai padeda palyginti kulkas, nustatyti jų kilmę ir atpažinti mineralus ar narkotikus. Teismo laboratorijos darbas vienija daug disciplinų, tokių kaip biologija, chemija, balistika ir dokumentų analizė.

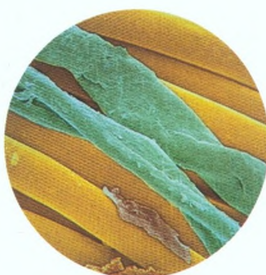

Lazerinis žibintuvėlis padės aptikti kūno skysčiuose esantį proteiną

SEILIŲ IEŠKOJIMAS
Teismo ekspertai visuomet ieško įkalčių, paliktų žmogžudystės vietoje. Pagalvė (viršuje) apipurškiama medžiaga, kuri reaguoja su proteinu. Apšviestas lazeriniu žibintuvėliu proteinas švytės – vadinasi, ant pagalvės aptikta seilių. Tuomet ji bus pasiųsta į laboratoriją DNR analizei (p. 44–45).

Žmogaus antakis, padidintas 500 kartų

Žali medvilnės ir geltoni poliesterio siūleliai, padidinti 1000 kartų

Šuns plaukai, padidinti 1000 kartų

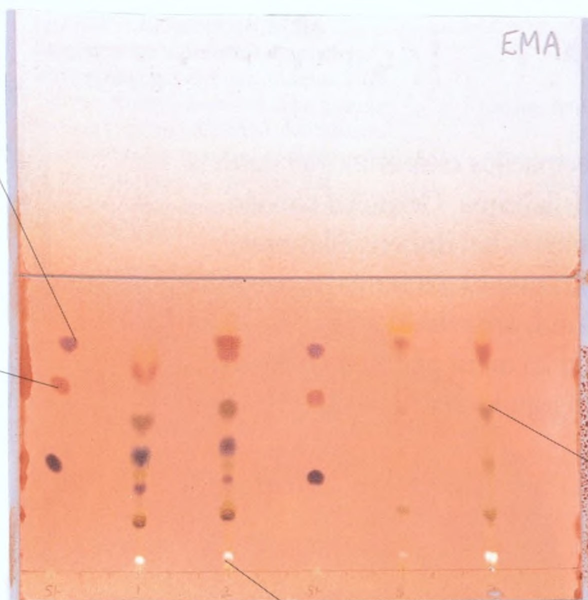
Sukant šlapimo pavyzdį tirpiklis ištraukia ir sugeria nuodus

Centrifuga sukasi nuo 2000 iki 3000 apsisukimų per minutę greičiu

LABORATORIJOJE
Teismo laboratorija yra vienas iš vertingiausių nusikaltimo tyrimo grandžių. Drabužiai, batų pėdsakai (p. 40–41), dulkių žymės, galimi ginklai ir kulkos yra tik nedaugelis analizei surenkamų daiktų pavyzdžių. Ši ekspertė žiūri pro lyginimo mikroskopą. Iš pradžių skirtas palyginti kulkoms ir gilzėms, dabar jis naudojamas visokiems įkalčiams lyginti. Abu stikleliai apžiūrimi pro okuliarus tuo pat metu.

Ekspertė apžiūri siūlelius įkalčių maišelyje

Kairysis stulpelis kontrolinis, pagal jį galima atpažinti mėginio komponentus

Kontrolė sudaryta iš trijų grynų narkotikų mišinio; vidurinis yra metadonas

Penkių iš mėginio išskirtų komponentų chromatograma

Šis stulpelis – tai narkotikais piktnaudžiaujančio žmogaus šlapimo mėginys; viršuje – metadono lašas.

Šis lašas rodo, jog mėginyje būta nikotino

NUODŲ ATPAŽINIMAS

Plonasluoksnė chromatografija naudojama atpažinti įvairiems komponentams, esantiems nuodų ir narkotikų mėginiuose, išskirtuose iš kūno skysčių. Stiklo lakštas apdengiamas silikageliu ir mėginio užlašinama tiesiog ant dugno krašto. Lakštas nuleidžiamas į vonelę su skysčiu, kuris vos siekia mėginio lašų liniją. Kai skystis pakelia silikagelį (panašiai kaip vanduo sugeriamąjį popierių), atsiskiria mėginio komponentai. Kadangi skirtingos medžiagos pakyla nevienodu greičiu, kiekvienas mėginys išskaidomas į seriją lašų, pasklidusių aukštyn per stiklą. Kiekvienas lašas yra vis kitas mėginio komponentas. Lakštas gali būti palygintas su ankstesniais rezultatais ir komponentai atpažinti.

Jei marškiniai dvokia benzinu, vadinasi, gaisro priežastis tyčinė

Ant marškinių gali būti rastas padegėjo plaukas

MARŠKINIŲ RANKOVĖ

Ši sudegusių marškinių rankovė, paimta iš įtartino gaisro aukos, bus pasiųsta į laboratoriją. Lavono skrodimas jau įrodė, kad auka mirė prieš įsiplieskiant liepsnai – jos plaučiuose suodžių nebuvo, taigi ji neįkvėpė dūmų. Jei ekspertai ant marškinių aptiks benzino, tai patvirtins įtarimą, jog būta padegimo norint paslėpti žmogžudystę.

MĖGINIŲ IŠSKAIDYMAS

Greitai besisukančios mikrocentrifugos naudojamos išskaidyti per lavono skrodimą paimtiems mėginiams į komponentus. Pavyzdžiui, į mėgintuvėlį su kraujo mėginiu įlašinama komponentus išskiriančio tirpiklio. Mėgintuvėlis centrifugoje sukasi dideliu greičiu. Tirpiklis išskiria iš kraujo kiekvieną svetimą medžiagą, pvz., nuodus. Tirpiklio sugerti nuodai, t. y. lengvesnis komponentas, pakyla į vamzdelio viršų, o kraujas, t. y. sunkesnis komponentas, nusileidžia į dugną. Tuomet galima ištirti tirpiklį ir identifikuoti nuodus.

Kraujo mėginys

Skrandžio turinio mėginys

Šlapimo mėginys

KŪNO SKYSČIŲ MĖGINIAI

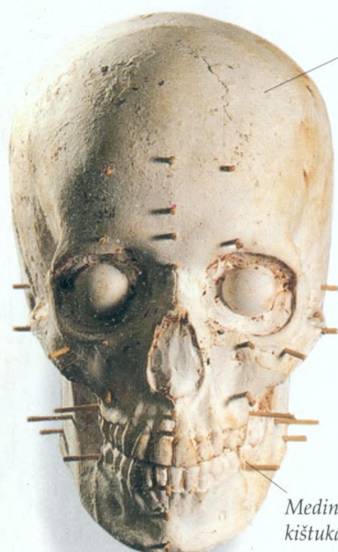
Jei lavono skrodimas perša mintį apie nunuodijimą, patologas siunčia kūno skysčių ir gyvybiškai svarbių organų mėginius į laboratoriją. Tyrimas parodys, ar kūne yra nuodų, kokių ir kiek.

Pliki kaulai

NEDAUG kas įsivaizduoja, kiek daug informacijos ekspertas gali gauti iš kaulų; kartais jie net padeda išaiškinti nusikaltimą. Griaučiai parodo mirusiojo lytį. Vyrų ir moterų skiriasi kaukolės bei dubens (šlaunies) kaulai. Net jeigu dalies griaučių trūksta, 25 mm tikslumu galima nustatyti ūgį išmatuojant ilguosius kaulus (šlaunikaulį arba dilbį). Pagal kaukolės dalių suaugimą arba dantų išsivystymą iki 25 metų galima nustatyti žmogaus amžių. Galvos, veido, dantų ir ilgųjų kaulų struktūra rodo ir iš kokio krašto ar luomo kilęs mirusysis.

MICHAILAS GERASIMOVAS
Veido rekonstrukcijos pradininkai buvo Rusijos mokslininkai Michailas Gerasimovas ir profesorius Grigorjevas, dirbę šeštajame dešimtmetyje. Žymiausias jų laimėjimas – didžiojo mongolų užkariautojo Tamerlano veido rekonstrukcija. Čia matote, kaip Gerasimovas (kairėje) ir archeologas apžiūri 30 000 metų senumo griaučius.

Kaukolės išlaja iš alginato

Mediniai kištukai

1 1989 Velse buvo iškasti jaunos moters, policijos pavadintos „Mažoji panelė", griaučiai. Ričardas Nivė pradėjo veido rekonstrukciją nuo kaukolės išlajos. Tam tikruose taškuose įdedami kaišteliai, nurodantys audinių storį.

Darbas pradedamas nuo smilkinių ir kaklo

2 Plastmasiniai rutuliukai atstoja akis, o audiniai nulipdomi iš molio. Pagal kaukolės formą ir kištukų ilgį formuojami veido raumenys.

Nosį formuoti reikia labai kruopščiai

3 Baigus burną, kruopščiai užpildomi plotai aplink akiduobes. Tada formuojama nosis. Kadangi kaulų, rodančių nosies formą, mažai, tai ją nulipdyti sunkiausia.

4 Dabar viskas užpildyta moliu iki orientyrinių kištukų viršūnių ir skulptoriui belieka užbaigti galvą. Lieka tik išlyginti veido paviršių, kad lipdinys labiau panėšėtų į gyvą žmogų. Jei žinomas mirusio žmogaus amžius, skulptorius gali tiksliai atkurti odos sandarą. Visam lipdymui reikia dienos su trupučiu.

Vyro kryžkaulis siauresnis nei moters

JIS IR JI
Vyrų ir moterų griaučiai skiriasi. Vyrų kaukolės turi gumbelį pakaušyje, vadinamą sprando ketera, ir dar vieną ant kaktos, vadinamą poakiniu gūbreliu. Moterų dubens kaulai platesni nei vyrų. Kryžkaulis stuburo apačioje vyrų siauresnis nei moterų.

LAZERINĖ REKONSTRUKCIJA

Lazerinę veido rekonstrukciją pradėjo teismo patologas dr. Piteris Vanecis, kurį matome (kairėje) demonstruojantį naująjį metodą Londone. Kai buvo identifikuota Karena Prais, jos nuotrauka buvo pateikta dr. Vaneciui, kurią jis „perkėlė" ant kaukolės, naudodamasis lazerine technika. Jos tobulai atitiko.

VEIDO ATKŪRĖJAS

Ričardas Nivė yra medicinos skulptorius iš Mančesterio universiteto Anglijoje. Nors iš pradžių jis dirbo su archeologinėmis iškasenomis – atkūrė karaliaus Mido galvą, pastaruoju metu talkina ir policijai, atkurdamas nužudytųjų ir nelaimingų atsitikimų aukų veidus. Čia matome Nivę, lipdantį Karenos Prais veidą.

Net jeigu plaukų ilgis žinomas, šukuosenos atkurti neįmanoma

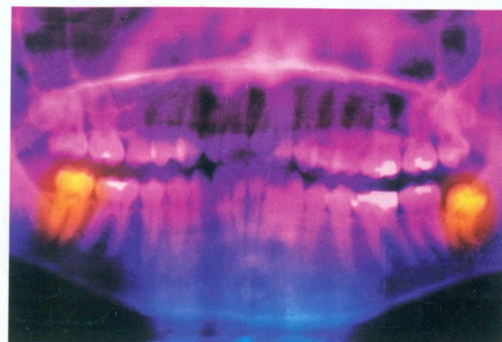
Skulptoriaus patirtis ir nuojauta leidžia atkurti švelnius nosies, lūpų ir ausų audinius

Kaklo raumenys nustatomi pagal kaulo struktūrą

Nors buvo tik spėjama, Karenos šukuosena pasirodė gana tiksli

5 Rekonstruoto mergaitės veido nuotraukos buvo išspausdintos policijos skelbimuose, laikraščiuose ir parodytos per televiziją. Kardifo socialinis darbuotojas atpažino ją kaip Kareną Prais. Vėliau buvo apkaltinti du vyrai nužudę Kareną.

DANTŲ IDENTIFIKACIJA

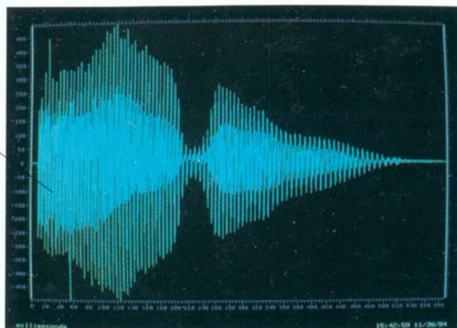
Kadangi dantys beveik nesuyra, jie naudojami kūnui identifikuoti, kai kitais metodais to padaryti neįmanoma (pvz., žuvus gaisre ar lėktuvo avarijoje). Panoraminė išlikusių dantų nuotrauka palyginama su aukos stomatologine kortele. Kadangi nebūna dviejų žmonių, kurių dantų gydymo istorijos sutaptų, šis metodas labai tikslus.

Dėmesys smulkmenoms

NEDAUG tėra bylų, kurias vos atvertęs gali užversti, kai tuoj pat išaiškinama, kas įvyko, kas tai padarė ir kodėl. Sėkmingiausiai bylos nagrinėjamos tada, kai tardytojas sugeba sudėstyti bylą iš menkų duomenų. Kiekviena smulkmena labai reikšminga. Gal liudininkas atsimena automobilio spalvą, markę ar registracijos numerį. Netoli nusikaltimo vietos buvęs praeivis gal įsidėmėjo įtariamojo kūno sudėjimą, balsą ar tatuiruotę. Kartais nusikaltėlis būna kaip nors ypatingai apsirengęs ar nešioja į akis krintančius papuošalus. Visos šios liudininkų užfiksuotos smulkmenos bus papildytos kitais duomenimis, kuriuos surinks nusikaltimo vietą tiriantys pareigūnai bei teismo ekspertai, ir sudėtos į bylą, kuri vėliau bus perduota prisiekusiųjų teismui.

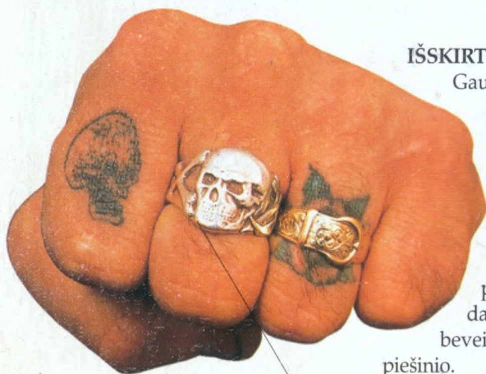

IŠRIKIAVIMAS ATPAŽINIMUI
Išrikiavimas atpažinimui yra policijos procedūra, taikoma beveik visame pasaulyje. Įtariamasis atsistoja į bet kokią vietą panašios išvaizdos nekaltų žmonių eilėje. Tada liudininko prašoma atpažinti įtariamąjį. Procedūra nėra labai patikima. Jei tikrojo nusikaltėlio eilėje nėra, liudininkas gali pasirinkti tą, kuris į jį panašiausias.

„Šviesos atspaudas", atitinkantis garsą tariant žodį baby („kūdikis")

BALSO ATPAŽINIMAS
Žmogaus balsas taip pat turi nepakartojamą „atspaudą". Balsų „atspaudų" įrašymo ir atpažinimo sistema buvo sukurta per II pasaulinį karą. Viršuje „šviesos atspaudas". Horizontalioji ašis fiksuoja laiko tarpą, vertikalioji – garso stiprumą. Balsų „atspaudai" padeda identifikuoti įtariamuosius įžeidžiamų telefono skambučių ar išpirkos reikalavimo atvejais.

IŠSKIRTINĖS ŽYMĖS
Gaujų nariai mėgsta turėti kokią žymę, pagal kurią atpažįsta bendrus ir patys jų atpažįstami. Tam gerai tinka tatuiruotės, nes jų neįmanoma lengvai pašalinti. Tatuiruotes turi slaptų kinų organizacijų, tokių kaip triados, nariai. Asmeniškai pasirinktos tatuiruotės policijai dar naudingesnės, nes du žmonės beveik niekad neturi vienodo piešinio.

Žiedai su „Mirties galva" (kaukole) populiarūs tarp motociklininkų gaujų

XIX a. nusikaltėlių nuotraukos

Nuotraukų juostelės su akimis

Nuotraukų juostelės su nosimis

NUSIKALTĖLIŲ NUOTRAUKŲ ALBUMAS
XIX a. viduryje buvo išrasta fotografija. Nuo tada policijai atsirado galimybė kaupti ne tik nusikaltėlių aprašus, bet ir nuotraukas. Čia matome vieną pirmųjų nusikaltėlių nuotraukų albumų, turėtą Londono Sičio policijos. Tuo metu panaši dokumentacija buvo kaupiama ir JAV, vadovaujant Niujorko policijos viršininkui Tomui Barniui. Prancūzijoje Alfonsas Bertijonas (p. 52–53) įvedė prancūziškąją sistemą fotografuoti nusikaltėlio galvą iš priekio ir iš profilio.

KOMPIUTERIU SUKURTAS VIDEOROBOTAS
Tobulesnė kompiuterinė technika padėjo sukurti videorobotą ir pakeisti juo fotorobotą. Viršuje liudininkė renkasi įtariamojo šukuosenos fasoną. Ji perkeliama į ekraną ir gali būti keičiama siekiant didesnio panašumo. Neseniai sukurtas trijų matmenų videorobotas, kurį galima apžiūrėti ir keisti bet kokiu kampu.

REGISTRACIJOS NUMERIAI
Visos šalys turi sistemą transporto priemonėms susieti su jų savininkais. Šia informacija gali naudotis policija, kai reikia patikrinti, ar pastebėtas nusikaltimo vietoje automobilis nepavogtas, ir sužinoti, kas jos savininkas. Kad jų nesusektų, nusikaltėliai uždeda automobiliams suklastotus numerius. Britų numeris viršuje yra suklastotas. Skaičiai per maži ir per stori, sunkiai įskaitomi. Vidurinis prancūziškas numeris yra laikinas. Raidės „WW" rodo, kad jis išduotas asmeniui, važiuojančiam namo.

Suklastotas britų numeris

Laikinas prancūziškas numeris

Vokiškas eksporto numeris

Šie skaičiai rodo, jog automobilis turėjo palikti šalį iki 1996 rugsėjo

Jungiant skirtingas juosteles galima sumodeliuoti begales veidų

Juostelė, kuri taps fotoroboto nosimi

PARINKTI KIEKVIENĄ BRUOŽĄ
Pasirinkus vos dvi poras akių, dvi nosis ir dvi burnas iš Penri fotorobotų rinkinio, galima pastebėti, kiek daug veido bruožų skiriasi. Rinkiniuose būna apie 100 skirtingų akių, nosių ir burnų. Tačiau tai tik menka žmonių veido bruožų įvairovės dalis. Kitaip nei videorobotas, fotorobotas pateikia veikiau žmogaus „įspūdį" ar „išvaizdą" nei tikslų atvaizdą.

Plaukų nuotraukos juostelė

Fotorobotas

FOTOROBOTO BYLA
1971 Britanijoje pradėta vartoti Penri veidų identifikavimo technika (Penry Facial Identification Technique, Photofit). Žako Penri rinkinį sudarė nuotraukų juostelės su skirtingomis akimis, nosimis, burnomis, žandikaulių ir plaukų linijomis bei ausimis. Jas galėjo sudėti į visumą nusikaltimo liudininkas ir policijos ekspertas. Taip gautas fotorobotas būdavo parodomas viešai, ir tai dažnai padėdavo suimti nusikaltėlį.

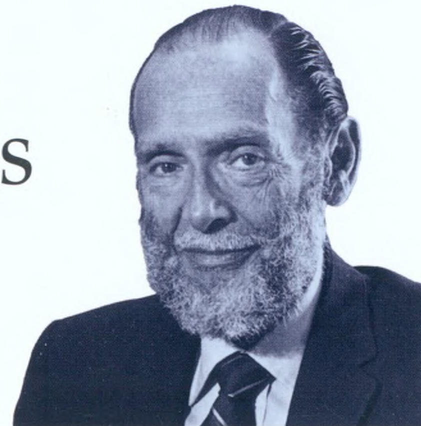
Tikrasis nusikaltėlis

VEIDO ATKŪRIMAS
Norint pademonstruoti, kaip veikia fotorobotas, „liudininkui" buvo parodytas vienas iš žmonių (viršuje). Vėliau jį paprašė padaryti portretą (viršuje kairėje) iš atminties. Tikro nusikaltimo situacijoje traumuotas liudininkas gal ir neatsimins tikslios nusikaltėlio išvaizdos. Tada nusikaltimą mačiusio liudininko atpažinimas praras savo vertę.

Nusikaltėliui būdingos ypatybės

PER daugelį metų mokslininkai tyrė teoriją esą kai kurie žmonės gimsta nusikaltėliais. XIX a. viduryje populiari tapo antropologija – mokslas apie žmogų. Antropologai, nagrinėdami nenormalaus elgesio atvejus, nuodugniai ištyrė įvairius nusikaltėlių tipus, norėdami išsiaiškinti, ar jie neturi tik jiems būdingų fizinių ypatybių. Vienas žymiausių šios teorijos tyrinėtojų buvo prancūzų kalėjimo gydytojas, pavarde Lovernė. Jis išliejo savo pacientų galvų gipsines išlajas, kad pademonstruotų jų ydas. Dauguma jo darbų pasirodė klaidingi. Tačiau tuo pat metu nusikaltėlių galvas ir kūnus matavo Alfonsas Bertijonas Paryžiaus policijoje, bet kitokiu tikslu – žinomiems nusikaltėliams atpažinti, o ne nusikaltėlio tipui nustatyti.

RAGANŲ MEDŽIOKLĖ
Viduramžiais buvo manoma, jog visos raganos turi sau būdingų bruožų, pvz., karpų ar apgamų. Moterį, įtariamą raganavimu, pririšdavo prie tam tikros kėdės ir panardindavo į vandenį. Jeigu ji nenuskęsdavo, tai buvo įrodymas, kad yra ragana, ir tada ją sudegindavo ant laužo.

„NAMINIS ŠERLOKAS HOLMSAS"
Dr. Džeimsas Bruselis buvo XX a. vidurio JAV psichiatras. Kartą jis buvo pavadintas „naminiu Šerloku Holmsu", mat teigė, jog studijuojant nusikaltimo įvykdymo būdą įmanoma aprašyti nusikaltėlio tipą. Dr. Bruselis pagal savo teoriją sėkmingai padėdavo išaiškinti nusikaltimus. Pavyzdžiui, 1957 jis išaiškino Niujorko „Pamišėlio sprogdintojo" bylą (apačioje), o 1963 padėjo pagauti Albertą de Salvą, „Bostono smaugiką".

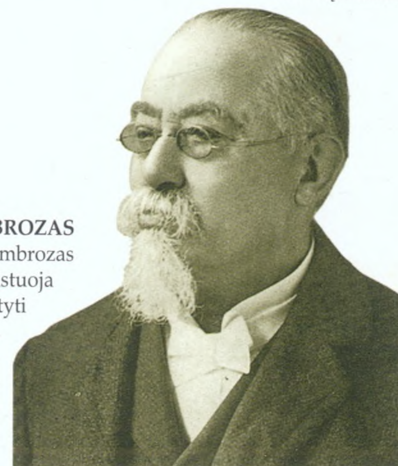
PAMIŠĖLIS SPROGDINTOJAS
1940 Džordžas Meteskis pradėjo 16 metų trukusią sprogdinimų seriją, siekdamas atkeršyti savo buvusiam darbdaviui, jo manymu, jį nuskriaudusiam. Dr. Džeimso Bruselio pateiktas išsamus psichologinis Meteskio aprašymas padėjo jį areštuoti. Nors Meteskis savo bombomis nieko nenužudė, jis buvo įkalintas.

Pasak Galio, smegenys suskirstytos į septynis pagrindinius sektorius, turinčius skirtingą paskirtį, pvz., intelektualinę arba buitinę

Kiekviename pagrindiniame sektoriuje yra sričių, nuo kurių priklauso smulkesnės būdo ypatybės, tokios kaip draugiškumas ar drąsa

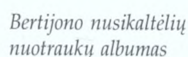
FRENOLOGIJA
1796 Vienos gydytojas dr. Francas Galis paskelbė frenologijos teoriją, teigiančią, jog pagal žmogaus kaukolės formą galima spręsti apie jo protinius sugebėjimus ir psichines savybes. Pasak Galio, kai žmogus mąsto, jo smegenys keičia formą, susidaro gumbai kaukolės paviršiuje. Šiuos gumbus tiriant galima suprasti žmogaus charakterį. Galio mokslas greit buvo atmestas kaip klaidingas.

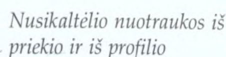

ČEZARĖ LOMBROZAS
XIX a. vidurio italų psichiatras Čezarė Lombrozas ištyrė 7000 nusikaltėlių, kad įrodytų, jog egzistuoja įgimtas „nusikaltėlio tipas", kurį galima nustatyti pagal jam būdingas fizines ypatybes. Pavyzdžiui, Lombrozas manė, kad sukčių ir banditų galvos didesnės už normalią, o vagys ir plėšikai turi tankius plaukus ir barzdas. Jis niekada neįrodė savo teorijų, nors tam išrado labai sudėtingų instrumentų.

Matuoklis su dviem antgaliais mažesniems matavimams

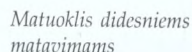

ALFONSAS BERTIJONAS

Bertijonas buvo Paryžiaus policijos Teismo tapatybės nustatymo tarnybos viršininkas. 1883 jis įrodė savo „antropometrijos" teoriją, kuri rėmėsi faktu, jog visų žmonių kūno matmenys skiriasi. Antropometrija Prancūzijoje buvo taikoma kaip bendra sistema nusikaltėliams aprašyti ir pavadinta „bertijonavimu". Ją netrukus pakeitė pirštų atspaudų ėmimas – tai įgalino ne tik identifikuoti nusikaltėlį, bet ir susieti jį su nusikaltimo vieta.

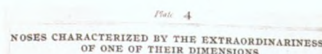

MATAVIMO ĮRANKIAI

Bertijono tėvas buvo gydytojas ir turėjo kabinetą, pilną kūno matavimo įrankių, kuriais Bertijonas žavėjosi. Pradėjęs eksperimentuoti savo tikslais, jis sukaupė nuosavą matuoklių ir slankmačių rinkinį, kuris vėliau pravertė jo antropometrijos teorijai tikrinti. Šie matuokliai (dešinėje) yra panašūs į Bertijono.

Matuoklis didesniems matavimams

Bertijono nusikaltėlių nuotraukų albumas

VEIDO BRUOŽŲ ALBUMAS

Kita Alfonso Bertijono sėkmė buvo tai, kad jis greit suvokė ir pripažino naujai išrastos fotografijos vertę. Iki tol nusikaltėlių išorė buvo aprašoma žodžiais, kas vadinta *portrait parlé*, arba žodiniu portretu. Išradus fotografiją buvo galima sudaryti klasifikuotus fotografinių portretų albumus. Juos peržiūrinėdami liudininkai galėjo atpažinti nusikaltėlius. Tai šiandien plačiai naudojamų rinkinių su nusikaltėlių nuotraukomis pirmtakai.

Įtariamieji matuojami bertijonavimo kambaryje policijos būstinėje

Prison Register No. LQ 477 Police Register No. 118928 Anthropometric No. 11114

Name: Joseph Dell — Aliases: Nil —

Age: 28 Year of Birth: 1867

Place of Birth: Mitcham

Complexion: Fresh

Hair: Auburn & Bro

Eyes: Grey

Occupation: Shoemaker

JOSEPH DELL
L.Q.477 4.10.95

Measurement Formula: M M S L

Finger Formula

Measurements

Head Length	19. 3
Head Breadth	15. 2
Left Mid. Finger	12. 2
Left Cubit	44. 6
Left Foot	24. 2
Face Breadth	13. 4
Height	5 ft. 4½ in.
Remarks	

Distinctive Marks, Scars, Initials, Etc.

I. Left Arm and Hand.

II. Right Arm and Hand.

III. Face and Neck.

IV. Chest.

V. Back. Acne spots on Back

VI. Rest of Body.

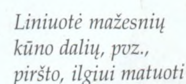
Nusikaltėlio nuotraukos iš priekio ir iš profilio

NUSIKALTĖLIO APRAŠYMAS

Bertijono klerkai rūpestingai įrašydavo į bylas nusikaltėlio vardą, adresą ir įvykdytą nusikaltimą. Toliau būdavo įrašomi įvairių kūno dalių matmenys. Galų gale įklijuodavo nusikaltėlio nuotraukas iš priekio ir iš profilio. Šitaip nusikaltėlio atvaizdas pateikiamas visame pasaulyje

BERTIJONAVIMAS

Per tris mėnesius nuo savo antropometrijos teorijos taikymo praktikoje Bertijonas ja pasinaudojo vagiui, vardu Diuponas, nuteisti. Diuponas buvo apkaltintas vagyste ir pristatytas į policijos nuovadą. Bertijonas jį išmatavo ir atpažino matmenis. Diuponas jau anksčiau buvo teistas už vagystę ir išmatuotas. Tačiau pirmojo arešto metu buvo pasivadinęs netikru vardu. Bertijono metodas įrodė, jog tai buvo tas pats asmuo, ir to pakako jam nuteisti antrą kartą.

Liniuotė mažesnių kūno dalių, pvz., piršto, ilgiui matuoti

Sekimas pagal kvapą

ŠUNŲ uoslė daug jautresnė nei žmogaus, todėl jie tapo labai naudingais pagalbininkais policijai gaudant nusikaltėlius. Pagal kvapą šunys sugeba susekti, kur yra žmogus. Policija šunis išmokė persekioti, sugriebti ir sulaikyti įtariamąjį ar po komandos paleisti. Šunys naudojami nusikaltėliams sekti jau seniai. Kad jie mokėjo tai daryti XIX a. Britanijoje, rodo Čarlzo Dikenso ir Artūro Konan Doilio kūriniai, o JAV šunis dažnai pasiųsdavo pabėgusių kalinių ir bėglių vergų medžioti. XX a. keturkojų detektyvų vaidmuo dar labiau išaugo. Policija ir kiti teisėsaugos organai dabar apmoko šunis ieškoti narkotikų ir sprogmenų.

PĖDSEKIAI
Paprastai žmones sekdavo pėdsekių veislės šunys. Tačiau dabar juos pakeitė lengvesnių ir judresnių veislių gyvūnai. Nuo 1880 pirmasis pėdsekius ėmė naudoti Londono municipalinės policijos darbe komisaras seras Čarlzas Vorenas. Sykį seras Čarlzas pats pasielgė kaip persekiojamasis – norėdamas pažiūrėti, ar šunys sugebės jį susekti. Jie susekė – ir vienas jam įkando!

PATIKRINIMAS
Laivais ir keltais po pasaulį keliauja daugybė automobilių. Uosto valdžia laiko šunis, išmokytus automobiliuose ieškoti narkotikų. Čia (kairėje) šuo tikrina automobilio variklio skyrių.

ĮTARTINAS LAGAMINAS
Oro uostuose šunys naudojami bagažo skyriams apieškoti. Jie išmokomi pagal kvapą atpažinti ir surasti kontrabandines prekes, pvz., narkotikus ar sprogmenis. Jei šuo aptinka įtartiną lagaminą, tuoj įspėja savo vedlį.

Populiariausia policijos šunų veislė yra vokiečių aviganis

SPECIALUS DRESAVIMAS
Tiktai tinkamo temperamento šuniukai atrenkami griežtam dresavimui, kad taptų policijos šunimis. 14 savaičių šuniukas atiduodamas vedliui, kuris jį pasiima į savo namus, kad priprastų. Kai šuniui sukanka vieneri metai, jis išeina 14 savaičių dresavimo kursą, kurio metu išmoksta paklusti komandai ir rankos signalams, sekti ir sulaikyti bėglį. Fiziniais pratimais didinama šuns ištvermė ir vikrumas.

UOSLĖ
Visame pasaulyje muitininkai ir akcizo kontrolės pareigūnai (p. 28–29) naudoja šunis uždraustiems chemikalams ieškoti. Kokaino ir marihuanos dažniausiai ieško spanieliai ir kokerspanieliai bei labradorų veislės šunys. Tačiau šunų uoslė naudojama ne tik narkotikams ieškoti. JAV žemės ūkio departamentas turi nuosavą „Skalikų brigadą", ieškančią nelegalių vaisių ir mėsos JAV oro uostuose.

Dirbdamas patamsyje, spanielis aprišamas diržais su reflektorium

REKSAS III

Galbūt garsiausias iš visų policijos šunų buvo Reksas III šeštojo dešimtmečio Anglijoje. Jo ir jo vedlio žygdarbiai beveik legendiniai. Reksas III padėjo sugauti per 130 nusikaltėlių, dirbo su garsiuoju „Skrajojančiuoju būriu" ir pirmas išmoko aptikti narkotikus. Per savo tarnybos policijoje laiką Reksas buvo apdovanotas daugybe pasižymėjimo ženklų ir medalių.

AUKOS SURADIMAS

Per II pasaulinį karą bombarduojamame Londone šunys buvo išmokyti surasti žmones, palaidotus po griuvėsiais. Jie ir dabar tai daro griuvėsiuose po žemės drebėjimų. Tiriant žmogžudystę šunys padeda surasti aukos lavoną.

Kamera ir lempos

Lengvi ir patogūs pakinktai

ĮTARIAMOJO PĖDSAKAIS

Kaip ir policijos arkliai (p. 34–35), šunys įpratinami nekreipti dėmesio į garsų triukšmą, tokį kaip šūviai. Dresuojant policijos šunys išmokomi pulti, taip pat išvengti ginklo. Deja, daug šių narsių keturkojų vis dar žūsta tarnyboje.

Baterijų komplektas, aprūpinantis energija lempas ir kamerą

LEMPOS, KAMERA, VEIKSMAS

Dresuoti šunys pranašesni už žmones dar ir tuo, kad gali apieškoti labai mažas ertmes. Šis šuo tuoj apieškos mažą plotą kitoje liuko pusėje. Kad jo vedlys irgi galėtų apžiūrėti vidų, šuniui uždėti specialūs pakinktai su maža videokamera ir lempomis, o prie jų pritvirtintas baterijų komplektas.

Instruktorius dėvi apsauginį pamušą

Dresuojamas šuo atakuoja daug kartų

SUĖMĖ ŠUO

Policijos šunys išmokyti pulti įtariamąjį tik pagal vedlio komandą. Dresuojant bėgančią auką vaidina instruktorius. Policijos šunys mokomi sugriebti persekiojamąjį už rankos, tam tikslui instruktorius vilki apsiaustą storai vatos prikimštomis rankovėmis, kad jo nesužeistų. Nors smarkiai puola, šiaip policijos šunys švelnios prigimties.

Antiherojai

KEISTA, bet kai kurie nusikaltėliai istorijoje buvo paversti liaudies didvyriais. Vienas būdingiausių to pavyzdžių yra Dikas Turpinas (p. 14), galvažudys, XVIII a. terorizavęs keliautojus Londono apylinkėse. Jis tapo romantišku herojumi, kai buvo išleistas „Rukvudas“ (1834), romanas, kuriame Turpinas vaizduojamas kaip kilnus plėšikas, jodinėjantis savo ištikimu žirgu Juodąja Bese. Toks idealizuotas jo įvaizdis ir išliko žmonių sąmonėje. Knygos ne vienintelės kuria šį didvyrių kultą. Žmones žavi jų laisvės troškimas, drąsa. Naujesnių antiherojų irgi daug – nuo didžiųjų traukinio plėšikų (p. 17) iki Indijos banditų karalienės (apačioje).

ROBINAS HUDAS
Garsiausias Anglijos didvyris Robinas Hudas buvo legendinis Šervudo girios plėšikas, plėšdavęs turtuolius ir pinigus atiduodavęs vargšams. Nėra įrodymų, kad jis iš tiesų gyveno. Pasakojimai apie Robino Hudo nuotykius remiasi viduramžių baladėmis, kurios bėgant laikui buvo vis pagražinamos. Jis liko labai populiarus, apie jį sukurta daug knygų ir kino filmų, pvz., „Robino Hudo nuotykiai“ (viršuje).

LUI MANDRINAS
Lui Mandrinas buvo vienas žmonių mylimiausių kontrabandininkų visoje Prancūzijoje. XVIII a. viduryje jis surinko 2000 žmonių gaują, kuri buvo taip gerai apmokyta, jog sumušdavo net karaliaus karius. Šaunūs nuotykiai pavertė Mandriną liaudies didvyriu. Jis buvo sugautas 1755 ir nubaustas mirti ant rato.

„LAUKINIŲ BŪRIO“ VADAI
Bačas Kesidis ir Sandansas Kidas buvo XIX a. pabaigoje JAV vakaruose siautusios „Laukinių būrio“ gaujos plėšikai. Išlįsdami iš savo slėptuvės „Olos sienoje“, jie rengdavo arklių bei galvijų vagystes ir ginkluotus bankų bei traukinių apiplėšimus. Tokios plėšikų gaujos liaudyje visada populiarios, tačiau Kesidis ir Kidas ypač išgarsėjo po labai romantiško filmo, sukurto aštuntajame dešimtmetyje (dešinėje).

Kesidis buvo „Laukinių būrio“ vadas

Sandanso Kido tikrasis vardas buvo Haris Longba

Bačo Kesidžio tikrasis vardas buvo Robertas Lerojus Parkeris

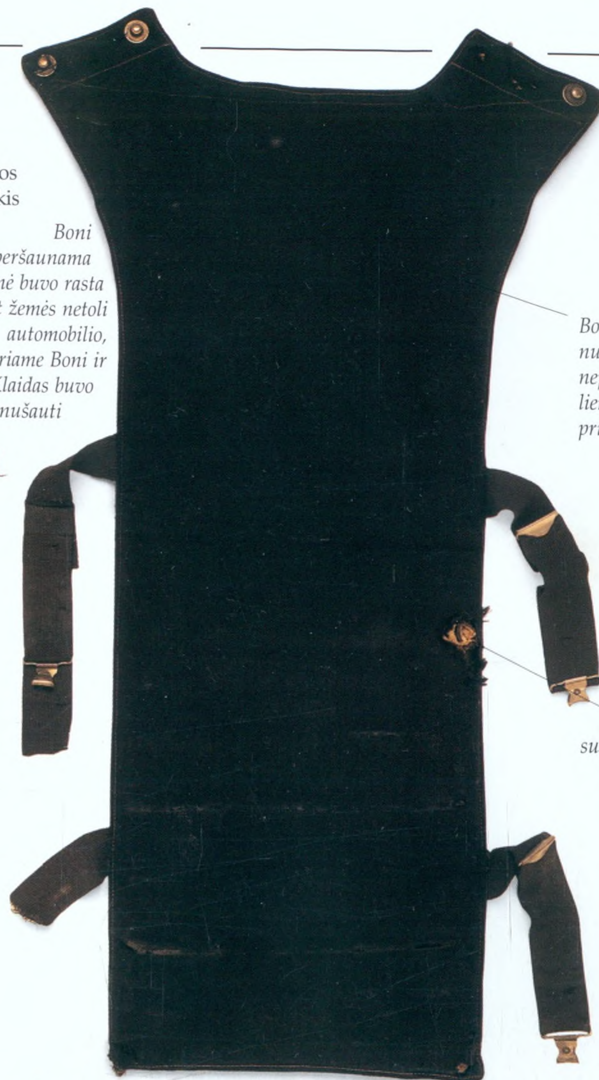
„BANDITŲ KARALIENĖ“
Fulan Devi, žinoma ir „Banditų karalienės“ vardu, buvo įkalinta Indijoje 1983 už banditizmą ir žmogžudystę. Maištautoja prieš savo kaip žemosios kastos moters dalią, Devi tapo didvyre tūkstančiams indų. Paleista iš kalėjimo, ji ėmė kovoti už moterų teises politinėmis priemonėmis.

Boni Parker neperšaunamos liemenės priekis

Boni neperšaunama liemenė buvo rasta ant žemės netoli automobilio, kuriame Boni ir Klaidas buvo nušauti

Neperšaunama liemenė pagaminta iš kulkų nepramušamos medžiagos

Boni Parker neperšaunamos liemenės nugara

Boni ir Klaidas nusisegė neperšaunamas liemenes valgydami priešpiečius

Per paskutinį susišaudymą kulkos pramušta skylė

Floido Hamiltono graižtvinis šautuvas

KLAIDAS BAROU
Klaidas Barou gimė 1909 Teksaso vargšų šeimoje. Kai 1930 jis sutiko devyniolikmetę Boni Parker, jau buvo kalėjęs už plėšimą. Po dvejų metų porelė pradėjo savo trumpą dramatišką „žygį".

Klaido Barou laikrodis

Dailūs bateliai, kuriuos Klaidas Barou pasiuvo savo motinai

BONI IR KLAIDAS
1932 Klaidas Barou susidėjo su Boni Parker ir tapo liūdniausiai pagarsėjusia ketvirtojo dešimtmečio plėšikų ir žmogžudžių pora. Jie siautėjo JAV pietvakarinėse valstijose ir nužudė mažiausiai 13 žmonių. 1934 policijos pareigūnai surengė pasalą ir juos nušovė, paleidę 150 šūvių į jų automobilį.

IDENTIFICATION ORDER NO. 1227

DIVISION OF INVESTIGATION
U. S. DEPARTMENT OF JUSTICE
WASHINGTON, D. C.

WANTED

NATIONAL MOTOR VEHICLE THEFT ACT

WANTED

DESCRIPTION

RELATIVES:

CRIMINAL RECORD

DESCRIPTION

RELATIVES:

CRIMINAL RECORD

Boni ir Klaido paieškos skelbimas

Blanšos Barou nuotraukos

Kitoje šios nuotraukos pusėje Blanša parašė apie savo progresuojantį apakimą

GAUJOS NARIAI
Klaido brolis Bakas ir brolienė Blanša taip pat buvo gaujos nariai, ir dar plėšikas Floidas Hamiltonas. Bakas buvo nušautas 1933, o Blanša pagauta ir įkalinta. Floidas Hamiltonas 1938 buvo nuteistas 20 metų kalėti Alkatraze (p. 12–13).

Keista, bet tai tiesa

LINDOU MOTERIS
1983 Anglijoje, Lindou pelkėje Češyre, buvo iškasta smarkiai apirusi moters galva. Išsigandęs dėl šio atradimo, vietos vyriškis prisipažino policijai prieš 23 metus nužudęs savo žmoną ir užkasęs ją durpyne. Kai palaikai buvo moksliškai datuoti, pasirodė, jog jiems daugiau nei 1770 metų.

NUSIKALTIMAI ir įstatymai – rimti dalykai. Tačiau ir nusikaltimų istorijoje esama linksmų akimirkų ir keistų nutikimų. Kartais nusikaltėliai pasielgia tiesiog kvailai, kaip ginkluotas plėšikas Chosė Sančesas. 1995 JAV policija, atvykusi į ginkluoto apiplėšimo vietą Niu Džersyje, rado skiautę popieriaus, kurią plėšikas įkišo tarp durų, kad neužsitrenktų. Pasirodė, jog tai transporto bilietas, išduotas Sančesui nusikaltimo išvakarėse, su įrašytu jo vardu ir namų adresu. Pasitaiko ir kitokių nusikaltimų, keistų dėl pašėlusios nusikaltėlių drąsos ir išradingumo ar dėl juos pastūmėjusių motyvų. Pavyzdžiui, 1981 Džonas Hinklis pasikėsino nužudyti JAV prezidentą Reiganą, norėdamas padaryti įspūdį aktorei Džodi Foster, dėl kurios jis kraustėsi iš proto.

ABIPUS ĮSTATYMO
Velsietis Henris Morganas buvo garsus XVII a. Karibų jūros piratas. Patyliukais anglų valdžios remiamas jis apie dešimt metų puldinėjo tuose kraštuose olandų ir ispanų kolonijas. 1670 Morganas užpuolė ispanų valdomą Panamą. Kadangi antpuolis įvyko, kai Anglija ir Ispanija jau buvo pasirašiusios taikos sutartį, jis buvo suimtas, pargabentas į Londoną ir apkaltintas piratavimu. Santykiai su Ispanija vėl pašlijo, ir karalius Karolis II Morganui atleido, suteikė sero titulą ir pasiuntė atgal į Jamaiką kaip gubernatorių.

KERŠTAS UŽ MORTONO MIRTĮ
Dionas O'Banjonas (viršuje) buvo vienas pikčiausių Čikagos gangsterių, o Semiuelis „Nagai" Mortonas buvo jo ištikimas bendras. Jis kovojo I pasauliniame kare ir buvo apdovanotas Karo Kryžiumi, todėl laikomas nepažeidžiamu. Tačiau kartą, jodinėjant Linkolno parke, Mortoną numetė arklys ir jis užsimušė. Keršydamas O'Banjonas pasiuntė žudiką arklio nušauti.

PREZIDENTO NUŽUDYMAS
1963 Dalase (Teksasas) buvo nužudytas JAV prezidentas Džonas F. Kenedis. Už šį nusikaltimą buvo suimtas teroristas Li Harvis Osvaldas. Kadangi prezidento nužudymas nėra federalinis nusikaltimas, nei FTB, nei Slaptoji tarnyba negalėjo žudiko suimti. Jis buvo uždarytas Dalaso apygardos kalėjime, kur dėl blogos apsaugos buvo nušautas dar nespėjęs stoti prieš teismą.

Tilis buvo teisiamas, pripažintas kaltu ir pakartas

Filmas „Somersbis" sukurtas Martino Gero istorijos motyvais

SUKLASTOTA TAPATYBĖ
1556 Prancūzijoje namo į Artiga kaimą grįžo Martinas Geras, dingęs prieš 8 metus. Jį su džiaugsmu sutiko visi, išskyrus dėdę, tvirtinusį, jog šis Martinas – apsišaukėlis. Gero dėdė buvo teisus. Martiną sutikęs Arno diu Tilis susidarė išsamų jo gyvenimo vaizdą ir pasisavino vardą. Jam beveik pasisekė, bet sugrįžo tikrasis Martinas Geras.

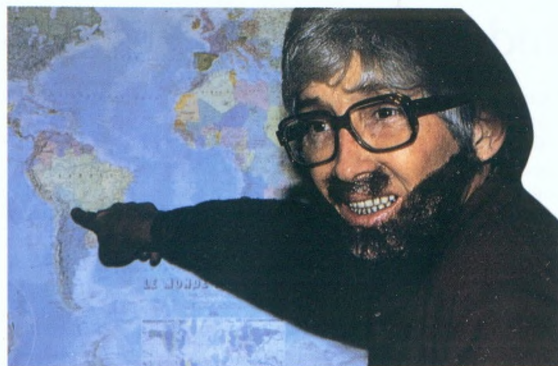

Dž. S. G. Bogso nupieštas penkių anglų svarų banknotas

DAILININKAS AR KLASTOTOJAS

1986 spalį JAV dailininkas Dž. S. G. Bogsas eksponavo savo darbus Londono jaunų nežinomųjų galerijoje (Young Unknowns Gallery). Visų nuostabai, atvyko policija ir darbus konfiskavo. Mat jis buvo nupiešęs angliškus banknotus. Anglijos bankas jį patraukė į teismą pagal Klastojimo ir padirbinėjimo įstatymą, bet Bogsas buvo išteisintas.

PABĖGIMAS IŠ TEISMO SALĖS

1976 liepos 17 naktį Nicoje Albertas Spadžiaris apvogė Société Générale banką, įsilaužęs pro požeminę kanalizacijos sistemą. Sugautas ir už šį nusikaltimą patrauktas į teismą, Spadžiaris netikėtai liuoktelėjo iš kaltinamųjų suolo ir paspruko pro langą. 12 metų Albertas Spadžiaris slapstėsi nuo teisingumo juokingai maskuodamasis „savos gamybos" būdais; vienas jų – viršuje.

Dž. S. G. Bogsas laiko keletą savo banknotų piešinių

Itališki, JAV ir angliški banknotai

DRUGELIŲ ĮSTATYMAS

Dauguma šalių turi tam tikrų laukinių gyvūnų globos taisykles. Kalifornijoje yra specialus įstatymas dėl drugių. Municipaliteto nutarimas Nr. 352 Pasifik Grouve sako, jog „užmušti ar mėginti užmušti drugį", tokį kaip auksauodegis (viršuje), yra baudžiamas nusižengimas.

SALDAINIŲ PARDUOTUVĖ INTERNETE

Žaisdamas Internete savo tėvų kompiuteriu penkiolikmetis airis iš Dublino atsitiktinai aptiko JAV kompaniją, siūlančią užsisakyti šokolado paštu. Kompanija reikalavo kredito kortelės numerio, ir berniukas juokais jį sugalvojo. Nelaimei, tai buvo tikras Argentinos piliečio numeris, ir į berniuko namus atėjo 2000 dolerių vertės šokolado siunta. Kaltininkas, kaip nepilnametis, nebuvo nubaustas.

„TITANIKAS" IR TOMPSONAS

1912 balandį netoli Niūfaundlendo atsitrenkęs į aisbergą nuskendo keleivinis garlaivis „Titanikas", jūra nusinešė 1513 gyvybių. Vienas iš tų, kurie liko gyvi, buvo Alvonas Klarensas Tompsonas. Moterys ir vaikai buvo gelbėjami pirmiausia, todėl Tompsonas apsirengė moters drabužiais, kad gautų vietą gelbėjimosi valtyje. Grįžęs į JAV Tompsonas pradėjo rinkti pinigus pagal „Titaniko" aukų draudimo polisus, skelbdamasis esąs jų giminaitis.

Rodyklė

Padėka

Dorling Kindersley norėtų padėkoti:
David Roberts; Ross Simms ir Winchcombe Folk and Police Museum; Sam Tree iš Keygrove Marketing Ltd; Aktono policijos gaisrų tyrimo skyriaus pareigūnui Derek Thorpe; Rentokil Pest Control; Dr Brian Widdop iš Toksikologijos laboratorijos; Shona Lowe iš Muitinės ir akcizo valdybos; The Metropolitan Police Museum; Mike Wombwell Londono Sičio policijos įgaliotiniui už malonų leidimą nufotografuoti Penri fotorobotų rinkinį; Bill Harriman iš JWF Harriman

Už konsultacijas: Robert Graham
Už dizainą ir redakcinį darbą: Vicky Wharton, Jayne Parsons, Miranda Smith, Goldberry Broad, Darren Troughton, Jake Williamson, Julie Ferris, Nancy Jones, Susila Baybars

Už papildomas fotografijas ir jų parinkimą: Geoff Dann, Gary Ombler, Richard Shellabear, Andy Kamorovski, Tim John
Už rodyklę: Marion Dent
Už viršelį: Mark Haygarth, Hulton Getty

Iliustracijų šaltiniai:
a = aukščiau, ž = žemiau, c = centre, k = kairėje, d = dešinėje, v = viršuje

Action Plus: Glyn Kirk 18ck; **Archive Photos:** 19ca, 24vd; Lambert 19d; **Archive Photos France:** 21ca, 35vd; **J. S. G. Boggs:** 59vk; **The British Council:** Anita Corbin & John O'Grady 45ckž; **The British Film Institute:** © Warner Bros. 56vd; **The British Museum:** 14vd, 20vd, 20cž, 20cdž, 21cd; **Bruce Coleman Collection:** Luiz Claudio Marigo 28žd; **Camera Press:** Lionel Cherruault 50ck; Dennis Stone 29vk; **Christies Images:** 22žc; **Corbis:** Bettmann 14žk, 14žd, 37vd; Bettmann/UPI 24žk, 24žd, 25vk, 25žd, 52vd, 52cd; Everett 36žk; **Courtesy of Diners Club International:** 19c; **ET Archive:** British Museum 12vd; Tate Gallery 26žd; **Mary Evans Picture Library:** 8vk, 10žd, 11ck, 12vk, 13vk, 14cd, 14žc, 16žk, 19cž, 22vd, 22ck, 24ck, 28ck, 28žk, 29žd, 36vk, 44vc, 45vk, 46vk, 52žk, 52žd, 53cdž; Explorer 9vk; **Fortean Picture Library:** Dr Elmar R. Gruber 9vd; **The Ronald Grant Archive:** © United Artists 37vk; © Warner Bros. 58žc; **Robert Harding Picture Library:** 34žk; FPG International 31vk; **David Hoffman:** 29vc, 31cd, 45vd; **Hulton Getty:** 8ck, 8cda, 8žk, 11vk, 16vk, 16cd, 17vk, 17vd, 18vd, 23vk, 23vc, 23vd, 23ck, 23cda, 33žd, 53vk, 56ck; **The Image Bank:** Barros & Barros 40vd; **The Kobal Collection:** © Touchstone Pictures 39cda; © 20th Century Fox 50vd, 56žd; **H. Keith Melton:** 37c; **Metropolitan Police Service:** 34žd, 35c, 54ck, 55vk; **Microscopix:** Andrew Syred 46ckk, 46ck, 46c; **Moviestore Collection:** © United Artists 15ck; **News International Associated Services:** 21žd, 23cdž; Rex Features: 42cdž, 54žk, 59c; Hugh Routledge & Peter Bennett 51vk; Nils Jorgensen 43žc; Julian Makey 55cda, 55žd; James Morgan 55c; John Shelley 35žk; Sipa/Dieter Ludwig 56žk; The Times 35vk; Today 46žc, 47cd; **Science Photo Library:** 49žd; American Science and Engineering 29vd; Klaus Guldbrandsen 45žk; Peter Menzel 50ckž, 46vd; Hank Morgan 50cd; **Service de l'Information et des Relations Publiques:** Tanguy Delamotte 34vd; **Frank Spooner Pictures:** 59vd; Gamma/G.Bassignac 41žd; Georges Merillon 54ckž; Olivier Pighetti 15vk, 15vd; Olympia/Palazzotto 27vk; Sygma: Rufo 27cd; Sion Touhig 55vd; **Telegraph Colour Library:** 30vk; Ron Chapple 44žk; Colorific/Tim Graham 33ždd, 34ck; **Topham Picturepoint:** 12žk, 12cd, 37vc, 37žk, 48vd, 58žk, 58ck, 58cd; Associated Press 25žk, 26žk, 26žd, 27vd, 26vd; Press Association 49vk; Roger-Viollet: 8žd, 36žd; **Jerry Young:** 48ckk, 48ck, 48cd, 48žd, 49vd, 49c, 49cd.

NUSIKALTĖLIAI IR SEKLIAI

<u>Ši įdomi ir naudinga knyga apie nusikaltimus ir jų išaiškinimą</u>

<u>Puikios spalvingos garsių nusikaltėlių ir išmintingų seklių nuotraukos, įdomūs pasakojimai apie romantišką ir pavojingą policijos darbą</u>

PAMATYSITE
pasaulio policininkų uniformas ir ženklelius, teismo ekspertų įrankius, slaptas kameras, miltelius vagiui pagauti

SUŽINOSITE
kodėl imami pirštų atspaudai, kaip policijai ir muitininkams padeda šunys, kokie žirgai ir raiteliai parenkami į raitąją policiją, kaip dirba narai

SUPRASITE
kaip išaiškinamas padegėjas, sukčius ar plėšikas; kaip nustatoma, ar žmogus buvo nunuodytas; kaip pagal kaukolę rekonstruojamas žmogaus veidas; kaip padaromas foto- ir videorobotas
ir daug kitų įdomybių

A DORLING KINDERSLEY BOOK

ISBN 9986–02–658–X

